

ÖVERSIKTSPLAN 2009

Antagandeverision 2010-09-27

Omslagsfoto: Patrik Hagborg

Innehåll

1	Inledning	6
1.1	Lagarna som reglerar en översiktsplan	6
1.2	Översiktsplanens syfte och funktion	6
1.3	Översiktsplanens uppbyggnad.....	7
1.4	Tematiska tillägg och fördjupningar.....	8
1.5	Arbetets organisation	9
2	Planeringsförutsättningar	10
2.1	Vision och strategisk plan.....	10
2.2	Befolkningsutveckling	10
2.3	Kommunala verksamheter	11
2.3.1	Äldreomsorg, omsorg om personer med funktionsnedsättning och socialtjänst	11
2.3.2	Barnomsorg och utbildning	12
2.3.3	Kultur och fritid.....	12
2.3.4	Vatten och avlopp, avfall	13
2.3.5	Energi	14
2.3.6	Folkhälsa.....	14
2.3.7	Integration	14
2.4	Risker, säkerhet och robusthet.....	16
2.5	Radon	16
2.6	Infrastruktur	16
2.7	Näringsliv	17
2.8	Klimatförändringar	18
2.9	Riksintressen	18
2.10	Tranemo i regionen	19
2.11	Miljömålen.....	20
3	Så här vill vi utveckla Tranemo kommun	21
3.1	Inriktningsmål för samhällsbyggandet	21
4	Användningen av mark och vatten (karta 1)	25
4.1	Riksintressen	25
4.1.1	Områden av riksintresse för naturvården	25
4.1.2	Områden av riksintresse för friluftslivet.....	26
4.1.3	Områden av riksintresse för kulturmiljön.....	27
4.1.4	Natura 2000-områden.....	27
4.1.5	Områden av riksintresse för kommunikationer och energiförsörjning	28
4.2	Övriga allmänna intressen och markanspråk.....	28
4.2.1	Tät bebyggelse	28
4.2.2	Fritidsbebyggelse	29

4.2.3	Störande anläggningar m.m.	29
4.2.4	Vindkraft	29
4.2.5	Allmänna kommunikationer	29
4.2.6	Banvallar	30
4.2.7	Skyddad natur	30
4.3	Vatten	30
4.3.1	Allmänt	30
4.3.2	Vattenförvaltning	30
4.3.3	Avrinningsområden.....	32
4.3.4	Ytvatten.....	32
4.3.5	Grundvatten.....	32
4.3.6	Vattenskyddsområden	32
4.3.7	Nationellt särskilt värdefulla vatten.....	32
4.3.8	Vattenkraft.....	33
4.4	Mark	33
4.4.1	Grus.....	33
4.4.2	Berg.....	33
4.4.3	Torv	33
4.5	Skog	33
4.6	Förorenade områden.....	34
5	Rekommendationer (karta 2)	35
5.1	En gemensam centralort	35
5.2	Byggande på landsbygd	35
5.3	Utformning av bebyggelse	36
5.4	Utredningsområden	37
5.5	Byggande inom strandskyddsområden	37
5.6	Vindkraft.....	39
5.7	Riksintresse för naturvård.....	39
5.7.1	Åsunden – Torpaområdet (område 13).....	40
5.7.2	Komosse (område 14)	40
5.7.3	Skrikemossekomplexet (område 15).....	41
5.7.4	Vassgårdenområdet (område 19).....	41
5.7.5	Gisslarp – Hornhult (område 23)	41
5.7.6	Kättesjömossarna (område 25)	41
5.7.7	Lövö mossen och Lomsjö mossen (område 20).....	42
5.7.8	Snaråatorp–Åsvedjan (område 24).....	42
5.8	Övriga naturvårdsområden	42
5.8.1	Naturresevat.....	42
5.8.2	Natura 2000-områden.....	43
5.8.3	Myrskydd	43
5.8.4	Övriga naturvärden	43
5.9	Riksintresse för kulturmiljö.....	44

5.9.1	Torpa	44
5.9.2	Område väster och norr om Dalstorpasjön (område 26)	44
5.9.3	Tyggestorp (område 22)	44
5.9.4	Månstad (område 17)	44
5.9.5	Opensten-Skärtebo (område 18).....	45
5.9.6	Tåstarp (område 21)	45
5.10	Riksintresse för friluftslivet.....	45
5.10.1	Torpa	45
5.11	Skyddsområden	45
5.12	Allmänna kommunikationer och energiförsörjning.....	46
5.12.1	Allmänna vägar	46
5.12.2	Järnväg.....	46
5.12.3	Gasledning	47
5.12.4	Kraftledning.....	48
5.13	Riksintresse för totalförsvarets militära del.....	48
5.14	Hälsa och säkerhet.....	48
5.14.1	Markradon.....	48
5.14.2	Stabilitet	49
5.15	Stora opåverkade områden	49
5.16	Tysta områden	50
5.17	Ekologiskt särskilt känsliga områden.....	51
5.17.1	Ekologiskt störda områden.....	51
5.17.2	Ekologiskt värdefulla områden.....	51
6	Tätorter och sammanhållen bebyggelse (karta 3)	52
6.1	Tranemo	52
6.2	Limmared.....	53
6.3	Långhem	54
6.4	Dalstorp.....	55
6.5	Grimsås	56
6.6	Ambjörnarp	56
6.7	Sjötofta.....	57
6.8	Mossebo	58
6.9	Uddebo.....	58
6.10	Nittorp.....	59
6.11	Ljungsarp.....	60
6.12	Ölsremma.....	60
6.13	Hulared	61
6.14	Månstad.....	61
6.15	Hofsnäs.....	62
7	Konsekvensanalys	63
	LITTERATURFÖRTECKNING	69

1 Inledning

Hur vill vi att Tranemo kommun ska se ut i framtiden? Vilka möjligheter finns? Vad finns det för begränsningar? Finns det några hot mot en positiv kommunal utveckling? En kommuns översiktsplan är ett viktigt instrument i ett utvecklingsarbete och innebär att kommunens och dess invånares visioner och tankar om framtiden vägs samman med regler som finns om vad man får göra och inte göra. Översiktsplanen har ett långsiktigt perspektiv och pekar ut en färdriktning på kommunens fysiska utveckling under en längre period. Översiktsplanen har också ett strategiskt perspektiv, på cirka 20 år och kommer att gälla tills dess att en ny översiktsplan antas av fullmäktige. Planen kommer dock att revideras och göras aktuell varje mandatperiod, dvs. under 4-årsperioder. Denna översiktsplan ersätter öp93 som antogs av kommunfullmäktige 1993.

1.1 Lagarna som reglerar en översiktsplan

Vad en översiktsplan ska innehålla regleras genom Plan- och bygglagen (PBL) samt miljöbalken (MB).

I Plan- och bygglagen (PBL 1:3) står det bland annat att "varje kommun ska ha en aktuell översiktsplan (ÖP) som omfattar hela kommunen. Översiktsplanen ska ge vägledning för beslut om användning av mark- och vattenområden samt om hur den byggda miljön ska utvecklas och bevaras."

I miljöbalken (MB 1:1) anges bland annat att "balken syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö". I kap 3 och 4 återfinns grundläggande och särskilda bestämmelser för hushållning med mark och vatten. Bestämmelserna i dessa kapitel ska tillämpas vid prövning enligt Plan- och bygglagen.

1.2 Översiktsplanens syfte och funktion

Översiktsplanen ska enligt PBL:

- precisera de allmänna intressena i kommunen och omfatta hela kommunens yta
- ange grunddragen i mark- och vattenanvändning samt bebyggelseutveckling efter det att en sammanvägning av allmänna intressen skett
- tolka riksintressen ur ett lokalt helhetsperspektiv men med statligt underlagsmaterial och efter samråd med länsstyrelsen

Översiktsplanen är inte bindande i juridisk mening för myndigheter och enskilda men ska alltid beaktas vid detaljplanering och tillståndsprövning samt vid överprövning av beslut hos länsstyrelsen och i domstolar. Kommunfullmäktige ska under varje mandatperiod ta ställning till om översiktsplanen är aktuell och ta beslut om eventuella uppdateringar eller tillägg till ÖP:n.

1.3 Översiktsplanens uppbyggnad

ÖP 2009 redovisar kommunens uppfattning och samhällsintressen som påverkar användningen av mark och vatten, möjligheter och begränsningar i kommunens utveckling samt rekommendationer för hur lov- och tillståndsärenden ska hanteras. Översiktsplanen består av en textdel och kartor:

Kartorna är:

- Karta 1. Användningen av mark och vatten
- karta 2. Rekommendationer,
- karta 3. Tätorter

Tätorterna och några av områden som kan betecknas som samlad bebyggelse redovisas dessutom var för sig med mer detaljerade kartor.

Antagna detaljplaner mm som av praktiska skäl visas på karta 2 påverkas inte av kommunens antagande av denna översiktsplan.

Kartorna har följande markeringar:

- 1 Detaljplanelagd mark. Färgmarkeringen avser redan detaljplanelagd mark.
- 2 Bostäder nytt. Färgmarkeringen markerar områden som kommunen har för avsikt att i första hand detaljplanelägga i händelse av att behov finns.
- 3 Bostäder reserv. Markerar områden där kommunen efter analys och på längre sikt kan tänka sig att detaljplanelägga för bostadsändamål
- 4 Handel och industri, nytt. Markerar områden där företrädesvis handel och lättare industri kan lokaliseras.
- 5 Industri och verksamheter. Markerar områden som i första hand avses detaljplaneläggas för industri och verksamhetsändamål i händelse av att behov finns.
- 6 Industri och verksamheter, reserv. Markerar områden där kommunen efter analys och på längre sikt kan tänka sig att detaljplanelägga för industri och verksamhetsändamål
- 7 Kulturhistorisk värdefull bebyggelse. Markerar områden där särskild hänsyn i nytillkommet och befintligt byggnadsbestånd måste tas till befintliga kulturvärden
- 8 Resecentrum. Markerar område för framtida resecentrum för kollektivtrafiken
- 9 Turism- och fritidsområde. Markerar områden där särskild hänsyn skall tas för det rörliga friluftslivet och turismanläggningar
- 10 Vatten- befintligt. Markerar befintliga vattendrag
- 11 Vatten, nytt område. Markerar ett område som är lämpligt för nyanläggning av vattenspeglar.
- 12 Utvecklingsområde, markerar områden i vissa av tätorternas centrum som särskilt kommer att belysas i samband med fördjupningarna av översiktsplanen
- 13 Framtida väg, markerar var framtida vägdragningar kan vara lämpliga
- 14 Framtida gång- och cykelväg, markerar var framtida gång- och cykelvägar kan vara lämpliga

- 15 Befintlig gång- och cykelväg, markerar viktiga befintliga gång- och cykelvägar mellan kommunens tätorter
- 16 Riksintressen för kulturminnesvård, naturvård, rörliga friluftslivet, markerar utlagda riksintressen inom dessa områden
- 17 Skyddsvärd miljö, markerar områden som i det pågående arbetet med naturvårdsplan har uppmärksamats vara viktiga att ta särskild hänsyn till.
- 18 Miljöupprustning, markerar områden där en miljöupprustning skall ske i första hand ur ett estetiskt perspektiv
- 19 Utredningsområde – avser områden som kommer att behandlas och utredas i det tematiska tillägget om landsbygdsutveckling.
- 20 Centrumplats. Markerar centrumområden i kommunens tätorter och som kommer att behandlas i samband med fördjupningarna för tätorterna.

Rekommendationer, riktlinjer och inriktningsmål är kommunens politiska ställningstagande till de allmänna intressena. Översiktsplanen kan inte förutse allt som kan tänkas hända. I översiktsplanen anges vilka spelregler som finns för att tillgodose allmänna intressen. Olika aktörer ska vara medvetna om dessa för att fatta beslut som stämmer överens med översiktsplanens intentioner.

1.4 Tematiska tillägg och fördjupningar

Tranemo kommun har för avsikt att komplettera denna översiktsplan med följande tematiska tillägg:

- Landsbygdsutveckling. Områden som kan vara aktuella för dispens, enligt MB 7 kap. 18d§, ska studeras närmare i ett tematiskt tillägg. I översiktsplanen pekas ett antal tänkbara områden ut, flera av dem är redan exploaterade i större eller mindre omfattning. Ytterligare områden kan komma att behandlas i det tematiska tillägget.
- Vindkraftsbruk. I det tematiska tillägget kommer förutsättningarna för vindkraftsetableringar och områden för vindkraftsbruk att utredas.
- Vattenförsörjning. Det tematiska tillägget ska klargöra dricksvattnets roll som kommunalt intresse för såväl eget som industrins och lantbrukets behov och se på risker och möjligheter och därpå följande skyddsbehov. Detta arbete pågår redan.

Översiktsplanen kommer också att kompletteras med fördjupningar för samtliga tätorter som utpekats enligt karta 3 samt Torpa-Hofsnäs-Ömmesalaområdet. För sistnämnda område ska ett bevarande- och utvecklingsprogram utarbetas som fördjupning.

Kommunens prioriteringsordning i detta arbete är enligt följande:

- 1 Fördjupad översiktsplan för Tranemo-Limmared
- 2 Tematiskt tillägg för landsbygdsutveckling
- 3 Bevarande och utvecklingsprogram för Torpa-Hofsnäs-Ömmesalaområdet
- 4 Tematiskt tillägg för vindkraftsbruk
- 5 För övriga fördjupningar för tätorterna kommer prioriteringar att göras av kommunens plankommitté eller motsvarande.

Översiktsplanen kommer också att kompletteras av en naturvårdsplan, som håller på att utarbetas.

1.5 Arbetets organisation

Kommunstyrelsen ansvarar för den översiktliga planeringen. Plankommittén, som består av kommunstyrelsens arbetsutskott och presidiet i Miljö- och byggnämnden, ger direktiv för planeringsarbetet. Grundarbetet har utförts av kommunstyrelsens samhällsbyggnadsavdelning och kansliavdelning. I arbetet har också expertis från tekniska enheten, bildningsförvaltningen och socialförvaltningen deltagit. I slutskedet har kansliavdelningen ansvarat för sammanställning, redigering och komplettering av samrådsmaterialet. Ansvariga för detta arbete har varit kommunens informationssamordnare och turism- och landsbygdsutvecklare. Kommunchefen, kanslichefen och miljövårdshandläggaren har fungerat som referenser i slutarbetet.

Kommunens antagna Vision och utvecklingsstrategi (KF 2003-05-26) samt Strategisk plan 2009-2011 (KF 2009-05-25) ligger tillsammans med exempelvis statliga underlagsmaterial till grund för planarbetet. I arbetet har dessutom näringsliv, föreningar och allmänhet deltagit genom samrådsmöten i olika delar av kommunen.

Innan arbetet påbörjades genomfördes våren 2004 en serie möten med byalag m.fl. i olika delar av kommunen. Hösten 2008 genomfördes en ny mötesomgång på sex olika platser i Tranemo kommun. Vid dessa möten diskuterades bland annat möjligheterna till bosättning och verksamheter på landsbygden samt kvarboende och service. De inkomna synpunkterna från mötena har sedan sammanställts och i möjligaste mån har framkomna idéer och synpunkter beaktats.

Samrådstiden var mellan 2009-10-16 och 2010-01-31. Samrådet sändes ut till ett stort antal samrådsinstanser. Dessutom genomfördes samrådsmöten i Tranemo, Långhem, Ljungsarp och Ambjörnarps. Kommunstyrelseförvaltningen genomförde också ett samrådsmöte tillsammans med en ungdomsgrupp för att få in deras synpunkter.

Kommunen har efter genomgången av samrådsyttranden kommit att göra vissa förändringar i utställningsversionen i förhållande till samrådsversionen av översiktsplanen. Förslaget ställdes ut under tiden 2010-07-08 till 2010-09-07. Under utställningstiden inkom några yttranden vilket dock inte föranlett några revideringar av förslaget. Länsstyrelsen i Västra Götalands läns granskningsyttrande biläggs förslaget.

2 Planeringsförutsättningar

Det finns en långsiktig vision om hur Tranemo kommun ska utvecklas och en strategisk plan för utvecklingsarbetet. Tankarna i dessa dokument genomsyrar översiktsplanen. Tranemo kommun har en lång rad verksamheter som påverkar och påverkas av översiktsplanen. Likaså finns det en lång rad allmänna intressen, exempelvis naturreservat och riksintressen av olika slag att ta hänsyn till då riktlinjerna för den framtida mark- och vattenanvändningen dras upp i översiktsplanen.

Tranemo är en del i ett större sammanhang, kommunen påverkar och påverkas av grannkommuner på båda sidor av länsgränsen mellan Västra Götalands och Jönköpings län. Detta är också förutsättningar att ta hänsyn till i översiktsplanen. Dessa olika förutsättningar presenteras kortfattat i de följande avsnitten.

2.1 Vision och strategisk plan

”Tranemo, kommunen som tolkar tillvaron ur ett barnperspektiv, är familjens naturliga val av bostadsort. En väl utbyggd service skapar trygghet och trivsel som i kombination med naturskön omgivning ger livskvalitet.” Denna vision för Tranemo kommun beslutades under 2003. Till visionen kopplade man sex olika utvecklingsområden, boende, företagande och arbete, utbildning och kompetens, kultur och fritid, omsorg och hälsa samt infrastruktur. Varje steg som tas inom de sex utvecklingsområdena ska präglas av fyra övergripande perspektiv, miljö, trygghet, jämställdhet och delaktighet.

Tranemo kommuns vision kompletterades under våren 2009 med en strategisk plan för åren 2009-2011. I den slås tre övergripande mål fast

- År 2020 har Tranemo kommun 13 000 invånare
- År 2020 har Tranemo kommun en stark centralort – Tranemo - Limmared är ett starkt tätortsområde
- År 2020 har Tranemo kommun mycket gynnsamma villkor för företagande och entreprenörskap

Utvecklingen ska ske på ett för människor och miljö långsiktigt hållbart sätt. I den strategiska planen läggs sex olika utvecklingsområden fast, dessa överensstämmer i stort med utvecklingsområdena i visionen.

2.2 Befolkningsutveckling

Tranemo kommun har under den senaste 10-årsperioden (1999 till 2008) tappat 305 invånare. Enskilda år har det varit små ökningar i befolkningen men sammantaget har befolkningen minskat. Nativiteten är högre i Tranemo än i riket i helhet. Trots det har Tranemo kommun haft ett negativt födelseöverskott de senaste tio åren. Dessutom flyttar fler från kommunen än till kommunen. Det är framför allt yngre människor, de som gått ut gymnasiet, som lämnar kommunen för högre studier på andra orter. Långt från alla dessa återvänder till Tranemo kommun efter avslutade studier. Detta syns också på att Tranemo har förhållandevis få invånare i 20-30-årsåldern jämfört med riket som helhet.

Däremot har kommunen förhållandevis fler invånare i 50-60-årsåldern jämfört med riket i sin helhet.

Såväl barnomsorg och skola som äldreomsorg står inför demografiska utmaningar i framtiden. På kort sikt minskar antalet elever i skolåldern. 2008 fanns 686 barn mellan 0 och 5 år i Tranemo kommun. Detta är en låg nivå och Statistiska Centralbyrån, SCB, räknar i en befolkningsprognos för Tranemo kommun med att antalet barn i den åldersgruppen kommer att öka under prognosperioden fram till 2030 och ligga på 720-730 barn i åldrarna 0-5 år.

2008 fanns det 2011 barn och ungdomar i Tranemo kommun mellan 6 och 18 år. SCB spår att fram till 2018 har antalet 6-18-åringar minskat till 1751 stycken, det vill säga en minskning med 260 individer. Tioårsperioden därefter räknar man med att antalet 6-18-åringar ökar något igen.

2008 fanns det 396 personer i Tranemo kommun, som var 85 år eller äldre. SCB spår en minskning av dessa äldre med några tiotal individer fram till 2018. Därefter ökar antalet invånare som är 85 år och äldre rejält. 2023 beräknas de vara 406 stycken och 2028 461 stycken.

2.3 Kommunala verksamheter

2.3.1 Äldreomsorg, omsorg om personer med funktionsnedsättning och socialtjänst

Tranemo kommun har i dag särskilda boenden för äldre på fyra orter, Tranemo, Limmared, Långhem och Dalstorp samt trygghetsboenden i Långhem och Grimsås. Gruppboenden för dementa finns i Tranemo, Limmared och Dalstorp. I centralorten finns ett resurscentrum med samlad kompetens inom bland annat korttidsboende, rehabilitering och palliativ vård. Det finns ett behov av att utöka antalet trygghetsboenden ytterligare, dessa boenden kan placeras på flera orter i kommunen.

Hemtjänsten utförs i den enskildes hem, det vill säga på alla orter i kommunen. Kvarboendepincipen har gjort att hemtjänsten har ökat under senare år medan boende på särskilt boende har minskat.

Omsorgen av funktionsnedsatta har utvecklats i Tranemo kommun under de senaste åren. Ytterligare ett gruppboende enligt LSS har öppnats, avsett främst för yngre vuxna. Ett serviceboende enligt LSS har också etablerats i Tranemo med en baslägenhet, men där de boende bor utspridda i egna lägenheter i närområdet. Sedan tidigare finns flera gruppboendestäder enligt LSS i Tranemo och en i Limmared. Daglig verksamhet enligt LSS finns på flera håll i Tranemo men planer finns för att samlokalisera verksamheten till Västergården i Tranemo.

För psykiskt funktionshindrade finns ett utbyggt boendestöd och en dagverksamhet.

Socialtjänstens individ- och familjeomsorg arbetar främst med att utreda ansökningar om försörjningsstöd, utreda anmälningar om barn som far illa samt utreda och stödja personer med drogproblem. Individ- och familjeomsorgen ansvarar även för handläggning av familjerätt, familjerådgivning och kommunens mottagande av flyktingar.

Utvecklingsplaner för personer med funktionsnedsättning och socialtjänstens individ- och familjeomsorg är under framtagande. Den nuvarande utvecklingsplanen för äldreomsorgen, som gäller 2005-2010, kommer att uppdateras.

2.3.2 Barnomsorg och utbildning

Tranemo kommun bedriver barnomsorg i de flesta av kommunens orter. Förskolor och skolbarnomsorg finns i Tranemo, Limmared, Långhem, Dalstorp, Ljungsarp, Nittorp, Grimsås, Ambjörnarp och Sjötofta. Dessutom finns föräldrakooperativa förskolor i Limmared, Långhem och Mossebo.

De yngre skoleleverna börjar ofta sin skolgång i sin hemort eller i en ort på inte allt för långt avstånd från hemorten. F-6-skolor finns i Tranemo, Limmared, Långhem, Dalstorp, Ljungsarp och Grimsås. En F-3 skola finns i Ambjörnarp och en 4-6-skola i Sjötofta. Kommunens 7-9-skola är lokaliserad till Tranemo. Grundsärskolan 1-10 är placerad på Tranängskolan i Tranemo. Vissa elever är helt integrerade i sina vanliga klasser med extra stöd medan andra helt eller delvis finns i en egen grupp i särskolan. För de elever som inte klarar undervisningen i grundsärskolan finns träningskolan. Utöver detta finns också särvtux.

Grundskolorna har under de senaste åren haft en vikande elevtalsutveckling som en följd av minskade årskullar. Prognoserna på en del av våra mindre skolor visar på en fortsatt nedåtgående trend när det gäller elevtalsutvecklingen, vilket kommer att innebära stora utmaningar vad gäller såväl ekonomin som strukturella och organisatoriska åtgärder.

I Tranemo finns också kommunens gymnasieskola, vilken erbjuder de flesta nationella programmen samt ett tillsammans med den lokala industrin specialutvecklat program. Till Tranemo gymnasieskolas organisation hör också Komvux, SFI och Lärcentrum.

Tranemo gymnasieskola står inför dubbla utmaningar. Den av regeringen aviserade gymnasiereformen planeras att träda ikraft 2011 samtidigt som de minskade årskullarna når gymnasiet. Reformen innebär en översyn av antal program och en restriktivare hållning när det gäller specialutformade program och programriktningar. Beslutet om en ny gymnasieutbildning kräver strategiska och ekonomiska avvägningar om vilka program som Tranemo gymnasieskola ska erbjuda eleverna att kunna läsa på hemorten efter 2011.

2.3.3 Kultur och fritid

Tranemo kommun erbjuder ett rikt kulturliv och gott om fritidsaktiviteter, som till stora delar hör ihop med det mycket vitala föreningslivet. Tranemo kommun driver i egen regi simhall, idrottshallar och ishall. Utöver detta finns anläggningar som drivs av föreningslivet, t ex fotbollsplaner, motionsspår och vandringsleder samt samlingslokaler som bygdegårdar. Ett flertal kommunala badplatser finns runt om i kommunen, dessa sköts i regel av någon lokal förening med ekonomiskt stöd från Tranemo kommun.

Kulturverksamheten i Tranemo kommun vilar på flera ben, biblioteket, bokbussen, kulturskolan, biograf Tranan och allmänskulturell verksamhet, t ex föreläsningar och konserter. Även kulturlivet berikas av en lång rad ideella förenings insatser, t ex hem-

bygdsföreningarna som ofta förvaltar hembygdsgårdar och dessutom driver kulturella aktiviteter.

Kulturskolan är ett viktigt inslag i Tranemo kommuns kulturliv. Kulturskolan erbjuder alltifrån drama, teater och dans till undervisning i de flesta instrument. Eleverna undervisas i grupp eller enskilt, och ges möjlighet att delta i olika orkestrar. Det är också viktigt för våra elever i kulturskolan att få visa upp sig för publik, vilket skolan erbjuder i många olika former.

Möjligheterna till rekreation i tätortsnära natur finns i de flesta tätorterna. Populära rekreationsområden är exempelvis Hagatorpet och Kroksjön i Tranemo och Hofsnäs utanför Långhem. Sistnämnda område har också en regional betydelse då det är ett populärt rekreations- och besöksområde som invånarna i flera kommuner besöker.

2.3.4 Vatten och avlopp, avfall

Dricksvattenförsörjningen sker uteslutande genom grundvatten, till stor del från de mäktiga grundvattentillgångarna i Jälmans dalgång. Arbete med att ta fram och fastställa skyddsområden för vattentäkterna liksom en vattenplan för hela kommunen pågår.

Inom samtliga tätorter i kommunen finns fastställda verksamhetsområden för vatten och avlopp inom vilka kommunen tillhandahåller allmänna vattentjänster. Samtliga abonnenter erbjuds vatten med god kvalitet och tillgång. För att möta krav och förväntningar från såväl kunder som tillsynsmyndigheter samtidigt som vi står inför stora reinvestering- och underhållsbehov har en VA-strategiplan fastställts av kommunfullmäktige. Den innebär att överföringsledningarna mellan flera orter byggs samtidigt som kvarvarande avloppsrenings- och vattenverk renoveras. Samtidigt ökar då både tillgänglighet och säkerhet när vattentäkterna kan fungera som reserv för varandra.

Allt vatten som rinner över markytan i en tätort är dagvatten vilket som regel avleds till näraliggande vattendrag. Där så är möjligt är det lämpligt att infiltrera dagvattnet i marken genom så kallat lokalt omhändertagande.

En stor del av ledningsnätet är mellan 40 och 70 år gammalt och i stort behov av förnyelse. Ledningsnätet är till mycket stor del separerat för dag- och spillvatten

Avfallshanteringen styrs av den s.k. avfallstrappan utifrån vilken man

- 1 Ska förhindra att avfall uppstår.
- 2 Ska återanvända varan
- 3 Ska återvinna materialet
- 4 Ska återvinna energin genom förbränning
- 5 Ska deponera restavfallet

Samtliga hushåll i kommunen omfattas av sophämtning. Hämtningsintervallen varierar, men är för flertalet mellan 2 och 4 veckor. En stor del (ca 80 %) komposterar matavfall på egna fastigheten vilket är ett mycket bra alternativ då miljöpåverkan minimeras genom att transporter undviks och avfallsmängderna minskar.

Det finns en bemannad återvinningscentral i Tranemo och återvinningsstationer för förpackningar i övriga tätorter. Dessutom hämtas grovavfall vid tomtgräns två gånger om året efter turlista.

Schaktmassor från byggande omhändertas till stor del för återanvändning.

I framtiden kommer enligt ett fastlagt EU-direktiv nuvarande återvinningssystem för förpackningar att ersättas av ett system där allt material kan återvinnas.

2.3.5 Energi

Inom kommunen finns stora möjligheter för energiproduktion. Biobränsleeldad fjärrvärme förser till stor del Tranemo, Dalstorp och Limmared med värme. I Tranemo och Limmared nyttjas också spillvärme från glasbruket i Limmared för uppvärmning. Andra vanliga uppvärmningskällor är värmepumpar samt ved- och pelletseldning. Flera små vattenfall i åarna nyttjas för elproduktion. Biomassa från hyggesrester och vissa röjningar omhändertas till stor del för energiproduktion.

Kommunen har lagt fast ett mål att inte nyttja fossil energi för uppvärmning av kommunala byggnader efter 2012.

En bedömning är att i de höglänta delarna på vattendelaren mellan Åtran och Nissan bör det också finnas goda förutsättningar för vindkraft.

2.3.6 Folkhälsa

Tranemo kommuns invånare mår enligt statistiken relativt bra. Att må bra värderas högt hos varje individ och detta är också viktigt för samhällets utveckling och välfärd. Detta är en grundläggande utgångspunkt när folkhälsoarbetet planeras på kommunal nivå. Det övergripande målet med folkhälsoarbetet i Tranemo kommun är att bevara den hälsa som redan finns, att lyfta fram den men samtidigt arbeta förebyggande för att förhindra att ohälsa uppkommer. Den personliga hälsan är varje individs ansvar men samhället och folkhälsoarbetet har som uppgift att skapa förutsättningar att göra hälsosamma val och att sprida information. Detta övergripande mål ska nås genom insatser och samverkan mellan myndigheter, landsting samt kommuner och kopplas till ett stort antal politikområden och är en långsiktig process. Uppdraget kommer från regeringen och Folkhälsoinstitutet (FHI).

2.3.7 Integration

Tranemo kommun hade 2009-12-31 11 622 invånare, varav 5 958 män och 5 664 kvinnor. 1 734 invånare, 836 män och 898 kvinnor, har utländsk bakgrund, dvs är själva födda utomlands eller har föräldrar som båda är födda utomlands.

Jämför man utbildningsnivåerna för dem som är födda i Sverige med dem som är födda utomlands är skillnaden förhållandevis liten mellan de olika grupperna. Statistiken avser befolkningen 16-74 år. De som är yngre respektive äldre redovisas i gruppen "Ingår inte i utbildningsregistret".

Födelseland och Utbildningsnivå	Män		Kvinnor	
	Sverige	Utomlands	Sverige	Utomlands
Förgymnasial, kortare än 9 år	11,4 %	13,7 %	7,6 %	17,1 %
Förgymnasial, 9 år	19,8 %	15,9 %	12,5 %	11,6 %
Gymnasial, max2 år	15,7 %	21,5 %	19,2 %	23,4 %
Gymnasial, 3 år	15,6 %	14,2 %	13,2 %	14,5 %
Eftergymnasial, kortare än 3 år	4,8 %	6,5 %	6,4 %	5,6 %
Eftergymnasial, 3 år eller mer	3,2 %	8,1 %	8,7 %	8,5 %
Forskarutbildning	0,1 %	0,2 %	0 %	0 %
Uppgift saknas	0,6 %	6,9 %	0,3 %	3,3 %
Ingår inte i utbildnings- registret	28,8 %	12,9 %	32 %	16 %
Totalt	100 %	99,9 %	99,9 %	100 %

När det gäller förvärvsfrekvens är det lite sämre ställt med jämställdheten. Kvalitetsnätverket Gränslös, som består av Gislaved, Gnosjö, Hylte, Svenljunga, Tranemo och Värnamo kommuner, tog under våren 2010 fram en rapport i ämnet integrationsfrågor. I denna visar man bland annat på att förvärvsfrekvensen totalt i Tranemo kommun är mycket hög, strax under 90 %. För inrikes födda ligger förvärvsfrekvensen på omkring 90 % medan den för utrikes födda hamnar på omkring 70 %. I rapporten ställer sig författarna frågan varför skillnaden i förvärvsfrekvens mellan inrikes och utrikes födda är relativt stor i Tranemo, jämfört med exempelvis Gnosjö och Värnamo. Något svar på varför det är så ger man inte.

Ohälsotalet för befolkningsgruppen 16-64 år är ytterligare ett mått på jämställdheten mellan inrikes och utrikes födda. I Tranemo kommun ligger ohälsotalet totalt sett under riksgenomsnittet. För den inrikes födda gruppen är ohälsotalet mycket lägre jämfört med hela riket. Men för utrikes födda är ohälsotalet betydligt högre än för riket som helhet. Nätverket föreslår att Tranemo kommun ska analysera varför skillnaderna är så stora mellan inrikes och utrikes födda och att folkhälsofrågorna aktiveras bland utrikes födda.

Boendesituationen är ett annat mått på graden av integration. I Tranemo är boende i eget hem allra vanligast både för inrikes och utrikes födda. Över 80 % av inrikes födda bor i eget hem. För utrikes födda har man i detta sammanhang delat upp gruppen på födda i

Norden (utom Sverige), födda i EU/Efta (utom Norden) och födda i övriga världen. Mer än 70 % av födda i Norden utom Sverige bor i eget hem. Drygt 60 % av dem födda i EU/Efta bor i eget hem och av dem födda i övriga världen bor nästan 60 % i eget hem. I det avseendet är boendeintegrationen mycket framgångsrik i Tranemo kommun.

2.4 Risker, säkerhet och robusthet

Det robusta samhället som tål påfrestningar och som upplevs som tryggt och säkert av de människor som bor och verkar där skapas framförallt genom en tidig och medveten samhällsplanering. Människor vill känna trygghet och säkerhet där de bor och arbetar. En kommun som framgångsrikt bedriver ett långsiktigt säkerhetsarbete i sin samhällsbyggnad är konkurrenskraftig när människor och företag väljer vart de vill flytta och var de vill bo eller verka.

Tänkbara olyckor och deras konsekvenser beskrivs översiktligt i en Risk- och sårbarhetsanalys för Tranemo kommun. Kommunen har också ett Förebyggande handlingsprogram för skydd mot olyckor och extraordinära händelser samt en plan för hantering av extraordinära händelser. Erfarenheter från extraordinära händelser exempelvis från stormen Gudrun, tas tillvara, och medverkar till att utveckla bättre metoder för krishantering och en ökad robusthet. Intrycket är att kommunen har en god beredskap för att hantera extraordinära händelser.

De händelser som har betydelse för samhällsplaneringen och som är störst risk att de inträffar är (utan rangordning) bekämpningsmedel i vattentäkt, brand i byggnad, elavbrott, extrema väderförhållanden, fjärrvärmeavbrott, järnvägsolycka, olycka inom skyddsområde, olycka skolskjuts, sabotage VA, större bussolycka, trafikolycka, utsläpp från industri.

2.5 Radon

I kommunen finns endast en översiktlig markundersökning av berggrundstrålning. Förekomst av sand och morän finns i väl avgränsade områden, framför allt i israndbildningarna. I dessa områden kan förekomst av högradon- och normalradonmark inte uteslutas.

Markradon är sannolikt den vanligaste radonkällan när det gäller luft i lokaler och bostäder. Men radon förekommer även i byggnadsmaterial och från privat hushållsvatten. Det kommunala vattnet kontrolleras regelbundet gällande radon.

2.6 Infrastruktur

Tranemo kommun arbetar aktivt för att invånarna ska ha ett utbud av olika bredbandstjänster inom kommunen. Kommunens geografi och struktur innebär utmaningar då flera telefonstationer har ett lägre antal abonnenter än vad som krävs för att marknadsmissigt motivera en ADSL-utbyggnad. Fortfarande saknar omkring 150 abonnenter i kommunen tillgång till acceptabelt bredband

Behovet just nu är utbyggnad av resterade telefonstationer till ADSL, samt en konstruktiv dialog med operatörerna angående ledningskvaliteten. En satsning behövs även på att förbättra täckningen för mobilt bredband som av operatörerna beskrivs som framtidens bredband för glesbygd.

Vid nyetablering av fjärrvärme och ledningar för vatten och avlopp lägger kommunen alltid kanalisation för framdragning av framtida IT-infrastruktur.

Efter stormarna Gudrun och Per har stora satsningar skett på upprustning av elnätet, främst genom att luftledningarna ersatts med jordkablar. Kommunen har i detta arbete fört en kontinuerlig dialog med elnätsägarna för att åstadkomma bra lösningar och ett driftsäkrare elnät.

Vägnätet i kommunen är i stort behov av upprustning både ur standard- och trafiksäkerhetssynpunkt. Det gäller såväl det finmaskiga vägnätet som de större länsvägarna. Kusttill-kustbanan, järnvägen genom kommunen, är i förhållandevis gott skick men anslutande banor i Borås mot Göteborg, Herrljunga och Varberg är i akut behov av upprustning. Arbetet pågår med att undersöka förutsättningarna för att etablera en terminal för omlastning av gods mellan bil och tåg i Limmared.

Riksväg 27 är oerhört viktig för Tranemo kommuns utveckling. Det är utmed denna väg nya verksamhetsområden planeras och för att tillgodose behovet av snabba och säkra transporter för såväl gods- som persontrafik krävs att vägen håller en bra standard både i riktning mot Borås och Göteborg och i riktning mot Gislaved, Värnamo och Växjö.

2.7 Näringsliv

Tranemo kommun har ett väl utvecklat näringsliv som i mycket hög grad baseras på tillverkningsindustri. Cirka 60 % av arbetstillfällena finns inom tillverkningsindustrin inklusive byggsektorn. Motsvarande siffra för hela riket är 23 %. De tillverkande företagen hör hemma i en lång rad olika branscher, vilket gör att arbetsmarknaden i Tranemo kommun under många år har varit ytterst stabil och arbetslösheten mycket låg, periodvis lägst i landet.

För att säkerställa en positiv utveckling av vårt näringsliv är det viktigt att vi tar tillvara den befintliga industrins styrkor och medverkar i utvecklingen av denna. Det är också viktigt att vi stödjer utvecklingen av nya tjänste- och serviceföretag samt företag inom besöksnäringen för att bredda arbetsmarknaden.

Turism och resande ger upphov till betydelsefulla ekonomiska och sysselsättningsmässiga aktiviteter och effekter i stora delar av näringslivet. I kommunen finns ett antal enmans- och fåmansföretag inom besöksnäringen och de blir fler. För att öka antalet besökare och ekonomiskt inflöde krävs kunskapsbildning, ökad tillgänglighet, god infrastruktur och kvalitetsutveckling av det som erbjuds besökaren idag.

Även de gröna näringarna är viktiga aktörer för att bevara vår kommuns karaktär, ge sysselsättning och hålla landskapet öppet. Kommunen och andra samhällsaktörer måste inspirera och stödja näringsidkarna i deras strävan att hitta nya verksamheter inom detta område.

För att underlätta etableringen av nya företag och expansion av befintliga företag måste kommunen tillhandahålla mark och lokaler till många olika verksamheter. Det är inte bara de fysiska förutsättningarna som ska vara goda för en positiv utveckling av vårt näringsliv. Lika viktigt är det att utbildningen av våra ungdomar, från förskolan till och

med gymnasiet, präglas av en entreprenöriell och kreativ atmosfär. Detta kan endast ske genom att skolan och näringslivet har ett nära och långsiktigt samarbete.

2.8 Klimatförändringar

Den första januari 2008 trädde ett par förändringar i Plan- och bygglagen i kraft som bland annat innebär att risken för olyckor, översvämningar och erosion har lagts till som kriterier för kommunens lämplighetsprövning i samband med exploatering.

Sverige kommer att påverkas kraftigt av klimatförändringarna slår regeringens Klimat- och sårbarhetsutredning fast. Utredningen pekar på att det är viktigt att vidta åtgärder redan nu gällande bebyggelse, vägar, järnväg, el- och telesystem samt vattenförsörjningen. Flera områden kommer troligen att påverkas av klimatförändringarna på olika sätt; skogs- och jordbruk, turism och fritid, infrastruktur, byggnation, vatten och biologisk mångfald.

Uppskattningen är att medeltemperaturen successivt kommer att öka. Nederbörd i form av regn väntas att öka med 50 % (20-50 mm) fram till 2020. Mer och kraftigare regn bidrar till högre flöden och risk för översvämningar i olika vattendrag vilket bland annat påverkar infrastrukturen genom skador på väg- och järnvägsnät. Skred och ras kan också orsaka skador.

Vid byggnation nära vattendrag måste hänsyn tas till mer varierande vattennivåer.

Vattenreningsverk kan behöva ökad kapacitet. Dagvattensystem är sällan anpassade för häftiga regn. Dammar och vattenreglingsverk kan sakna kapacitet för ökade regnmängder. Översvämningsrisk finns eftersom vattendrag högre upp i systemet inte sväljer allt vatten. Tranemo kommun ligger i ett område där skredriskerna är minimala, däremot så finns det risk för skador på anläggningar i samband med häftiga regn. Flera tätorter ligger också så till att översvämningsrisker kan finnas vid extrema flöden. Som en kommun med stora skogsområden visar erfarenheten att stormar och andra svårartade väderfenomen påverkar kommunen kraftigt.

Att minska sårbarheten inför extrema väderhändelser är därför viktigt utifrån dagens situation och inför framtiden. Detta arbete sker främst utifrån kommunens risk- och sårbarhetsanalyser som kontinuerligt uppdateras. I samband med fördjupningar för tätorterna samt det tematiska tillägget rörande landsbygdsutveckling kommer bland annat översvämningsrisker att kartläggas. Riskerna måste också beaktas vid detaljplanering och bygglovgivning.

2.9 Riksintressen

Ungefär 14 % av kommunens land- och vattenområden berörs av riksintressen, fransett det utpekade riksintresset för vindkraft. Den största omfattningen har riksintressen för naturvård, som berör Åsunden-Torpa, Komosse, Skrikemossekomplexet, Vassgårdenområdet, Gisslarp-Hornhult, Kättesjömossarna, Lövomossen och Snaråsatorp-Åsvedjan.

Riksintressen för kulturmiljö omfattar Torpaområdet, Tyggestorp, Månstad, Opensten-Skärtebo och Tästarp.

Riksintresset för friluftsliv omfattar huvuddelen av Torpaområdet med anslutande sjöar.

Näset mellan Torpasjön och yttre Åsunden med omgivande vatten utgör ett Natura 2000-område enligt habitatdirektivet. Huvuddelen av Komosse ingår i ett Natura-2000-område enligt fågeldirektivet.

Väg 27 ingår i det regionala vägnätet och utgör förbindelse mellan regionala centra. Vägen utgör en del av förbindelsen Växjö-Borås. Tillsammans med väg 25 från Kalmar och väg 30 från Ronneby utgör väg 27 ett viktigt stråk mellan västra och sydöstra Sverige. Väg 27 har också stor betydelse för turist- och handelscentra i västra och södra Sverige. Väg 27 är i Västra Götalands län rekommenderad transportväg för farligt gods.

Kust-till-kustbanan sträcker sig från Göteborg till Kalmar och Karlskrona. Banan är enkelspårig och trafikeras av både gods- och persontåg. Kust-till-kustbanan är viktig för den regionala persontrafiken. Banan är en betydelsefull matarbana till Södra stambanan i knutpunkten Alvesta. Ardagh Glass Limmared AB utgör en viktig målpunkt för gods transporterat på järnväg.

Högt belägna delar av kommunens övriga obebyggda områden är av riksintresse för vindkraft.

Riksintresset för totalförsvarets militära del (3 kap 9§ andra stycket miljöbalken) kan i vissa fall redovisas öppet i översiktsplanen, i andra fall inte. Dels finns områden i form av övnings- och skjutfält och flygflottiljer som redovisas öppet, dels områden som av sekretesskäl inte kan redovisas öppet. De senare har oftast koppling till spanings-, kommunikations- och underrättelsesystem. Huvuddelen av Sveriges kommuner är i olika omfattning berörda av riksintresset.

I Tranemo kommun finns inga öppet redovisade riksintressen/intressen för totalförsvaret. I kommunen kan riksintresset framför allt påverkas av uppförande av höga byggnadsobjekt som master och vindkraftverk.

2.10 Tranemo i regionen

Samarbete och samverkan är viktigt för att få en positiv utveckling. Detta gäller både mellan orterna inom Tranemo kommun och mellan Tranemo kommun som helhet och en lång rad andra kommuner, både de närmaste grannkommunerna och kommuner på lite längre avstånd, samt mellan Tranemo kommun och andra organisationer som statliga myndigheter och nätverk av olika slag.

Tranemo kommun utgör den sydostligaste utposten av Västra Götalandsregionen och Västra Götalands län. Detta gör att mycket samverkan riktas mot kommunerna väster och norr om Tranemo kommun. Samtidigt är samverkan med flera kommuner i Jönköpings län av största vikt.

Tranemo ingår tillsammans med Bollebygd, Borås, Herrljunga, Mark, Svenljunga, Ulricehamn och Vårgårda i Sjuhärads kommunalförbund. Varberg är adjungerat till förbundet. Inom förbundet drivs en rad utvecklingsprojekt för att stärka hela Sjuhärad/

Boråsregionen och tillsammans är det lättare för kommunerna påverka i regionala, nationella och internationella frågor.

Både inom och utom kommunalförbundets ram bedrivs ett intensivt nätverksarbete mellan Sjuhäradskommunerna på en lång rad andra områden.

Ett särskilt tätt samarbete har Tranemo kommun med grannkommunerna Svenljunga och Ulricehamn, där man tittar på flera framtida samverkansområden inom kommunala verksamheter.

Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund, SÄRF, där Tranemo är en av fem medlemskommuner, bedriver räddningstjänsten i området. Övriga medlemmar i SÄRF är Borås, Bollebygd, Svenljunga och Ulricehamn. Från den 1 januari 2010 ingår även Marks kommun i SÄRF.

Gislaveds kommun är en given samarbetspartner till Tranemo kommun, bland annat när det gäller kollektivtrafikfrågor. Den långa gemensamma gränsen mellan kommunerna och det relativt stora arbetskraftflödet mellan kommunerna gör många frågor angelägna att samarbeta om.

Sedan ett par år är Tranemo kommun medlem i Entreprenörsregionen, en sammanslutning av kommuner, mestadels i Småland, där tillverkningsindustrin har samma tyngd som i Tranemo kommun.

Tranemo kommun har en stark arbetsmarknad. Den industriella dominansen är stor. Pendlingen både till och från kommunen är stor. På senare år har fler pendlat in till än ut ur Tranemo kommun. Överlägset största inpendlingskommun är Ulricehamn, följt av Borås, Svenljunga, Gislaved och Jönköping. Tranemoborna pendlar i första hand ut till Borås och Gislaved, följt av Svenljunga, Ulricehamn och Göteborg. Goda möjligheter till pendling är avgörande för näringslivets fortsatta utveckling i Tranemo kommun. All arbetskraft finns inte att tillgå på hemmaplan. Likaväl är goda pendlingsmöjligheter en förutsättning för den fortsatta utvecklingen av kommunen. Att pendla till intressanta jobb i närheten av Tranemo kommun ger invånarna möjlighet att bo kvar, även om jobbet finns på en annan ort.

2.11 Miljömålen

Riksdagen har antagit 16 nationella mål för miljö kvaliteten vilka i huvudsak ska vara uppnådda till år 2020. Målen beskriver den kvalitet och det tillstånd för landets miljö, natur- och kulturresurser som är miljömässigt hållbara på lång sikt. Målet för det miljöpolitiska arbetet är att överlämna ett samhälle till nästa generation där de stora miljöproblemen är lösta.

Tranemo har ett delmål kopplat till det första miljömålet om Begränsad klimatpåverkan och det är vi ska minska utsläppen av koldioxid med 20 % mellan åren 2001 – 2010. Två miljömål är av förklariga skäl inte aktuella för Tranemo kommun, nämligen Storslagen fjällmiljö och Levande kust och skärgård. För övriga tretton miljömål gäller de regionalt antagna målen nedbrutna till lokala förhållanden tills egna lokala miljömål antagits, vilket det finns ett uppdrag att göra.

3 Så här vill vi utveckla Tranemo kommun

Inriktningen för samhällsbyggandet är att skapa goda förutsättningar för livskvalitet. I Tranemo kommun ska människor vilja leva och verka. Ett bra och uthålligt samhällsbyggande måste värderas ur fyra olika perspektiv.

- Det miljömässigt hållbara samhället, dvs. hur bygger man ett samhälle som orsakar minsta möjliga skada på vår känsliga miljö och där den biologiska mångfalden bibehålls.
- Det ekonomiskt hållbara samhället, dvs. hur bygger man ett samhälle som är så ekonomiskt och resurssnålt som möjligt.
- Det socialt hållbara samhället, dvs. hur bygger man ett samhälle som främjar hälsa och välfärd och inte exkluderar grupper och individer.
- Det kulturellt hållbara samhället, dvs. hur skapar man livskvalitet i samhällsbyggandet.

Inriktningarna för kommunen som beskrivs i nästa kapitel ska alltid värderas utifrån dessa fyra perspektiv.

3.1 Inriktningsmål för samhällsbyggandet

I kommunens Vision anges sex olika utvecklingsområden. I detta avsnitt utvecklas dessa områden.

Boende

- En stark och attraktiv centralort är nödvändig för hela kommunens utveckling. Tranemo och Limmared ska vara kommunens centralort. På sikt är det därför viktigt att Tranemo och Limmared växer samman till en stark centralort som har en tillräcklig stor befolkning för att uthålligt behålla service och allmänna kommunikationer och bli till en "trivsamt småstad".
- Kommunen ska behålla och bidra till att utveckla en levande landsbygd. Möjligheterna för boende och arbete ska underlättas. Landsbygdsfrågorna ska ges stor tyngd vid planering och beslutsfattande.
- Tranemo kommun har en stor resurs i sina många sjöar. Därför vill Tranemo kommun erbjuda sjönära boende. Alla strandnära områden i anslutning till tätorterna ska dock värderas med hänsyn till deras förutsättningar för växt- och djurlivet, tillgänglighet och funktion för allmänheten och sjönära ny bebyggelse.
- Tillgången på attraktiva tomter för bostäder ska ökas. Tillgången av tomter för villor, flerfamiljshus och andra boendeformer ska alltid vara god.
- Tranemo kommun har två dominerande upplåtelseformer idag, äganderätt för villor och hyresrätter inom lägenhetsbeståndet. Ett varierat byggande förutsätter fler alternativa upplåtelseformer. Kommunen ska stimulera varierande upplåtelseformer. Detta underlättas genom samverkan mellan kommunen, Tranemobostäder och övriga aktörer inom byggsektorn.

- Samhällsbyggandet ska ha inriktningen att både personer som har full rörlighet eller någon form av funktionsnedsättning ska kunna leva och använda den byggda miljön. Syftet är att så många som möjligt ska kunna delta på lika villkor.
- Med en ökande andel äldre i befolkningen är det viktigt att öka tillgången på anpassade bostäder för att möta behovet från äldre och personer med funktionsnedsättning. Tranemo kommun ska underlätta byggandet av seniorboende, trygghetsboende och andra boendeformer anpassade för dessa grupper.
- På grund av att många funktionsnedsättningar kommer med stigande ålder, kan vi förvänta oss fler personer med behov av anpassningar för att underlätta boendet. Det är viktigt att underlätta kvarboende och möjligheten till vård i hemmet. Boendefrågan behöver också lösas för personer som av någon anledning har svårt att ta sig in på den ordinarie bostadsmarknaden.

Företagande och arbete

- För att möjliggöra en positiv utveckling av kommunens näringsliv krävs att de fysiska förutsättningarna är goda. Tranemo kommun ska genom strategiskt mark- och planarbete se till att det finns attraktiva och byggklara tomter för olika verksamheter.
- Förutom att ge goda förutsättningar för utveckling av tillverkningsindustrin ska vi verka för en ökad differentiering av näringslivet genom att bl.a. stimulera privat tjänsteproduktion. Områden med stor potential är exempelvis besöksnäringen och olika typer av tjänsteföretag.
- Besöksnäringen är en näringsgren som för närvarande ökar och turismen som näring ska fortsätta att utvecklas i Tranemo kommun. Övernattningsmöjligheter av olika slag är en viktig del för ökad och långsiktig turism. De friluftaktiviteter som kommunen idag erbjuder, liksom cykling, paddling, vandring och fiske, lockar många besökare och infrastrukturen bör göras sådan att man underlättar för turister, och bofasta, att ta del av dessa på bästa sätt.
- Den viktigaste faktorn för en lyckosam utveckling av vårt näringsliv är tillgången av välutbildade och kreativa medarbetare. Ett entreprenöriellt tänkande ska värderas lika högt bland personalen som hos företagsledarna.

Utbildning och kompetens

- I bildningsplan 2008-2011 framhålls att helhetssyn i förskolan och skolan skapar en verksamhet att utvecklas i. Det innebär bland annat att alla elever får den hjälp de behöver och att alla elever möts på rätt nivå utifrån sina förutsättningar. Vidare ska alla elever känna sig viktiga och betydelsefulla och de ska ha inflytande över sitt lärande och sin skolmiljö. Samverkan på en rad olika områden, bland annat mellan skolan och hemmet, är viktigt för att nå de uppsatta målen.

- Inom den nya gymnasieutbildningen betonas samverkan med näringslivet och skolan. En gymnasieutbildning ska vara inriktad mot vidare studier eller mot yrkeslivet. Oavsett inriktning ska det entreprenörsinriktade lärandet stå i fokus i syfte att uppmuntra eleverna till uppfinningsrikedom och kreativitet.

Kultur och fritid

- Mötesplatser för alla, med olika intressen och mellan olika kulturer, fyller en viktig och central funktion i ett samhälle. Genom möten med andra människor, och genom att få ta del av upplevelser av olika slag, skapas möjligheter till nya tankar, idéer, infallsvinklar, insikter och kanske nya bekantskaper. Tranemo kommun ska fortsätta att i samverkan med Västra Götalandsregionen och andra aktörer arbeta för att skapa vitala och levande mötesplatser i hela kommunen, enligt Tranemodellen.
- Tillgången till mötesplatser som ger möjlighet till upplevelser, utveckling och gemenskap är angeläget för socialtjänstens olika brukargrupper. Positiva miljöer i vilka våra barn och ungdomar utvecklas är miljöer som präglas av att vi bryr oss om varandra, att vi känner trygghet och motivation. Vi blir bemötta för den vi är och ges möjlighet att utvecklas utifrån de olika förutsättningar vi har.
- Fritidsverksamheten ska vara tillgänglig och hälsofrämjande.
- Kulturverksamheten ska vara stimulerande, utmanande, berörande, uppmuntrande och hälsofrämjande.
- Kommunens rika föreningsliv ska uppmuntras och stödjas för att även i framtiden kunna driva bra verksamhet för barn, ungdomar och vuxna.

Omsorg och hälsa

- I utvecklingsplanen för äldreomsorgen 2005-2010 framhålls fyra strategiska områden, kvarboende (hemvård, rehabilitering, närståendestöd, korttidsboende), demensvård, personalförsörjning samt verksamhetsutveckling. Kommunen kommer genom utvecklingsplaner arbeta aktivt för att utveckla dessa områden. Utvecklingsplanen kommer att uppdateras.
- Invånarnas välbefinnande är viktigt. Därför har folkhälsofrågorna en hög prioritet och kommunen kommer genom ett aktivt, uppsökande folkhälsoarbete, att fortsätta arbetet med att förbättra folkhälsan.

Infrastruktur

- Beroende på kommunens och näringslivets struktur är ett bra vägnät en nödvändig förutsättning för kommunens utveckling. Genom en bra dialog och gott samarbete med Trafikverket och Västra Götalandsregionen ska kommunen verka för att få resurser avsatta till nödvändiga upprustningar. Förbifart Borås på riksväg 27 är mycket viktig för utvecklingen i Tranemo kommun. Det krävs också en upprustning av det finmaskiga vägnätet inom Tranemo kommun både ur standard- som säkerhetssynpunkt.
- En väl utbyggd och attraktiv kollektivtrafik blir allt mer betydelsefullt. Tågtrafik kommer att bli mer efterfrågad. Trafiken på Kust-till-kustbanan måste därför utvecklas. Kollektivtrafik med buss måste också utvecklas genom bättre förbindelser mot såväl Göteborg som Värnamo. För att öka tillgängligheten och bekvämligheten

för de resande är en utvecklad busstrafik viktig. Den trafiken kan då även tjäna som matartrafik till en bibehållen och utvecklad tågtrafik. Med samordning av tider och linjesträckning kan den bidra till ett ökat resande med tåg och därmed minska vägtrafiken. Regionförstoring gör det särskilt viktigt att pendling till Borås och Göteborg samt Hestra, Gnosjö, Värnamo underlättas.

- Behovet av välfungerande IT-infrastruktur är stort. Den största delen av kommunens befolkning kan erbjuda väl fungerande bredband via ADSL. Kommunens strävan är att alla invånare på sikt ska ha tillgång till minst bredband via ADSL eller mobiltelefoni.
- GC-vägnätet längs de allmänna vägarna inom tätorterna måste byggas ut.

Miljö

- De nationella miljömålen ska vara vägledande för miljöarbetet i Tranemo kommun. Allmänhetens medverkan och engagemang är nödvändigt för att miljöarbetet ska få ett gott genomslag. Tranemo kommun ska verka för bärkraft och kretsloppsriktning.
- Energianvändningen ska effektiviseras och användningen av alternativa förnybara energikällor ska stimuleras.
- Kommunens mål är att inga kommunala verksamhetslokaler ska ha olja som uppvärmningskälla efter 2012.
- Med den goda tillgången till skogsråvara mm som finns i kommunen, finns det goda förutsättningar för att kommunen på lång sikt kan bli självförsörjande på energi.
- Bevarandebeståndet bör väga tungt i den kommunala planeringen. Såväl en planerad tätortsutbyggnad för bostäder och verksamheter som de areella näringarna ska därför inte bara bevara och vårda utan också utveckla och nyttja kommunens värdefulla natur- och kulturvärden.

4 Användningen av mark och vatten (karta 1)

Plan- och bygglagen (4 kap) säger att kommunens översiktsplan ska redovisa de allmänna intressena, exempelvis natur- och kulturvärden och miljö- och riskfaktorer som ska beaktas vid beslut om mark- och vattenområden. De områden som pekats ut som riksintressen ska särskilt anges. Översiktsplan ska ange grunddragen i hur kommunen vill att användningen ska vara och hur den byggda miljön ska utvecklas och bevaras. Plan- och bygglagen säger också att kommunen ska ange vilka hänsyn man tillgodoser riksintressena och gällande miljö kvalitetsnormer.

På karta 1 redovisas kommunens inriktning på användningen av mark- och vatten, kända markanspråk, riksintressen och andra allmänna intressen. Karta 1 redovisar alltså de begränsningar som kommunen har att ta hänsyn till i sin översiktliga planering.

4.1 Riksintressen

Lagstiftningen säger att områden av riksintresse för naturvärden, friluftslivet och kulturmiljön ska skyddas mot åtgärder, som påtagligt kan skada natur- eller kulturmiljön.

Nedan redovisas de riksintressen som berör Tranemo kommun och i kapitel 5 redovisas vilka åtgärder som kommunen har för avsikt att vidta för att skydda områdena.

4.1.1 Områden av riksintresse för naturvärden

Åsunden-Torpaområdet

Ett mycket naturskönt område med limnologiskt intressanta sprickdalsjöar med artrik fågelfauna. Landskapet är mosaikartat med ett värdefullt samt omväxlande kulturlandskap med en rik förekomst av gammal ädellövskog. Flera av ädellövskogarna är biologiskt rika med förekomst av bl.a. den hotade läderbaggen (beroende av de gamla grova ekarna som finns i området) samt en tydligt kalkpåverkad flora.

Komosse

Ett av Sydsveriges största sammanhängande myrkomplex. Komosse intar genom sin storlek, sin orördhet och sin stora variation en ledande plats bland Europas våtmarker. Området består av ett variationsrikt myrkomplex med vidsträckta högmossar där många av myrseriens växtsamhällen är representerade samt även en art- och individrik fågelfauna.

Skrikemossekomplexet

Området består av ett stort, mångformigt och delvis opåverkat myrkomplex, representativt för regionen med excentriska och sluttande mossar samt topogent kärr. Området har ett representativt växt- och djurliv där ett mycket rikt fågelliv ingår. Dessutom finns flera små bevarandevärda odlingslandskap i området.

Vassgårdenområdet

Vassgårdenområdet är ett komplex av isälvsavlagringar, rullstensåsar, åsnät och dödisgropar som ingår i Ulricehamnsåsen, vilken här är mycket skyddsvärd från geologisk

synpunkt. Områdets dödisgropar bildar ett antal sjöar varav några av dessa har höga naturvärden. Två välutbildade högmossar med stort skyddsvärde ansluter till området.

Gisslarp-Hornhult

Området består av ett stort och historiskt värdefullt fornkärsområde i ett öppet och exponerat läge med förekomst av hotad vegetationstyp/-typer. Området består av hävdade hagmarker med rik, hävdgynnad flora. Gisslarp ligger på en höjdrygg väster om Nygårdssjön. På andra sidan sjön finns hagmarker med rik flora. De sluttande odlingsmarkerna ner mot sjön bildar ett vackert avsnitt där hagmarker, öppna åkrar, gårdsbebyggelse, sjön och kraftiga stenmurar bygger upp landskapet. Öster om kyrkan finns igenväxande fuktängar. Vid Hornhult har odlingslandskapet en ålderdomlig prägel med hagmarker och små hackslättängar på åkerholmar rika på odlingsrösen.

Kättesjömossarna

Området utgörs i norr av L. Skogsmossen, Risbromaden, Liagårdsmosse, Älvbäcksmaden och Spärgångsmosse och i söder av Kättesjö västra- och östra mosse. Området har höga representativa värden och utgör en värdefull skogs-myrmiljö. Storlek, relativ orördhet, mångformighet samt botaniska och ornitologiska kvaliteter ger mycket högt skyddsvärde. Området består av ett komplex av stora, väl utbildade mossar och kärr av olika slag. Utmed Västerån finns väl utvecklade åmader och på fastmarksholmarna och omgivande fastmark finns äldre, bitvis naturskogsliknande skog. Genom myren ringlar sig en rullstensås.

Lövö mossen

Området består i norr av Lomsjö mossen, Piggstensmossen och Moamaden samt i söder av Vedön, Gräbbe mader, Stenöarna, Tjuvakärret, Lövö mossen och Storön. Områdets mycket höga naturvärden är knutna till de representativa myrtyperna och fågellivet. Stora naturvärden finns främst i de stora myrorna, med betydelse både för landskapsbilden och för faunan.

Snarásatorp-Åsvedjan

Snarásatorp består av ett öppet kulturlandskap med enstaka träd och odlingsrösen. De gamla odlingsmarkerna runt torpet har bevarats på ett värdefullt sätt och består av ett tiotal små åkrar, i en mosaik med slättermarker. Området är med sin ålderdomliga prägel med hackslättermarker som visar hur marken brukades på 1700- och 1800-talen, ett vackert "levande museum". Floran i området vittnar om stora natur- och kulturhistoriska värden. Delar av området har under senaste åren växt igen pga utebliven hävd men restaurering pågår.

4.1.2 Områden av riksintresse för friluftslivet

Torpa, Yttre Åsunden

Området har ett värdefullt och omväxlande kulturlandskap med öppna odlingsmarker, hagar och ekskogar av stor natur och med ett kulturhistoriskt och socialt värde. Här finns ett rörligt friluftsliv i form av bad, fiske, båtliv, cykelleder, vandringsleder och rastplatser, utvecklingsmöjligheterna för området är stora.

4.1.3 Områden av riksintresse för kulturmiljön

Torpa

Torpaområdet består av ett odlingslandskap runt Yttre Åsunden och Torpasjön. Torpa Stenhus är en av landets mest välbevarade senmedeltida borganläggningar och visar på områdets strategiska betydelse under inte minst medeltiden. Här finns rikt varierade fornlämningsmiljöer med gravar, gravfält och fossil åkermark.

Torpa stenhus är också det enda byggnadsminnet i Tranemo kommun.

Område norr Dalstorpasjön

Området har intressanta fornlämningsmiljöer från stenålder till modern tid. Här finns spår efter stenåldersbosättning, stensättningar och rösen från järn- och bronsåldern och i Borrarp finns lämningarna efter en befäst gård från medeltiden. I området ingår även de intressanta industrilämningarna vid Jälmån och Dalstorps gamla kyrkoplats.

Tyggestorp

I området finns ett stort antal lämningar efter lågteknisk järnframställning som slaggvarpar och kolningsgropar. Järnframställningsplatserna kompletteras också med spår efter fossil åkermark och ensamliggande gravanläggningar från brons- och järnåldern. Fram till 1500-talet var Tyggestorp en egen socken och i området finns en ödekyrkogård.

Månstad

Området består av odlingslandskap med talrika lämningar efter förhistoriskt jordbruk. Området avspeglar järnålderns markanvändning och det sydvästsvenska bysamhällets framväxt med bland annat odlingsrösen och stensträngar, spridda gravanläggningar, runsten, medeltida kyrka och välbevarade gårdsbyggnader.

Opensten-Skärtebo

Opensten var under 1300-talet centrum i ett av rikets slottslän och räknades som ett av landets riksfästen. Idag finns tydliga spår i landskapet efter Openstens borg. Området har även fornlämningsmiljöer med spridda gravanläggningar, fossil åkermark från förhistorisk tid. Bilden kompletteras av den pastorala idyllen vid Skärtebo fd. komministerboställe med välbevarade byggnader och det omgivande odlingslandskapet.

Tåstarp

Området från Tåstarp i norr till Uddebo i söder visar tydligen bygdens bebyggelseutveckling under sten-, brons och järnåldern. Spåren efter tidig mänsklig verksamhet är tydliga genom en hällkista, bronsåldersrösen, stensättningar, järnåldersgravfält och runsten. Läget i Assmans dalgång med sitt kommunikationsstrategiska läge under lång tid återspeglas genom att det finns system av hålvägar utmed åns sträckning.

4.1.4 Natura 2000-områden

Sedan 2001-07-01 är Natura 2000-områden av riksintressen enligt Miljöbalken 4 kap.1 och 8§§. I Tranemo kommun finns fem Natura 2000-områden:

Torpa, se 4.1.1, 4.1.2 och 4.1.3

Komosse, se 4.1.1

Kättesjömossarna, se 4.1.1

Snaråsatorp - Åsvedjan, se 4.1.1

Knogrum

Vid Knogrum finns en liten betesmark i en svacka mellan omgivande åkermarker. Området har enligt den äldre ekonomiska karta från 1890-talet tidigare hävdats som äng. Frånsett ett fåtal träd och buskar är området idag öppet och trädritt. Floran är mycket artrik, särskilt i den södra delen. I området finns hotade och mycket sällsynta kärlväxter som är beroende av fortsatt hävd genom årlig slätter eller bete.

4.1.5 Områden av riksintresse för kommunikationer och energiförsörjning

Kommunikationer

Riksväg 27 och Kust-till-kustbanan utgör riksintresse.

Energiförsörjning

Energimyndigheten har efter samråd med länsstyrelserna pekat ut ett antal områden i landet som är av riksintresse för vindbruk. Dessa ska så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna.

En större kraftledning i sydvästlig – nordostlig riktning från Uddebo förbi Ljungsarp är också av riksintresse.

4.2 Övriga allmänna intressen och markanspråk

4.2.1 Tät bebyggelse

På karta 1 visas de detaljplanelagda områdena i kommunen. I anslutning till beskrivningarna av tätorterna och rekommendationerna för dessa i kapitel 6 visas en detaljerad karta med förslag till användning av mark- och vattenområden i respektive samhälle.

4.2.2 Fritidsbebyggelse

Det största området med fritidsbebyggelse utgörs av Hofsnäs. Avsikten är att genom en planändring ge möjlighet till permanentbebyggelse här. Övriga grupper med fritidsbebyggelse är främst belägna vid de större sjöarna. Gles fritidsbebyggelse förekommer över hela kommunens yta.

4.2.3 Störande anläggningar m.m.

Miljöstörande verksamheter såsom skjutbanor m.m. redovisas liksom en nedlagd deponi. Två motorbanor och ett sjöområde för vattenskidåkning visas.

4.2.4 Vindkraft

I landet pågår en omfattande utbyggnad av anläggningar för ren och utsläppsfri omvandling av vindens energi till elkraft. Vindförhållandena gör att vindkraft kan bli aktuellt på flera av de obebyggda höjderna i kommunen.

För att bäst nyttja den goda vindenergin i höglänta och kuperade skogsområden, som i Tranemo kommun, går utvecklingen mot allt högre master för att undvika virvelbildningar, turbulens, som kan försvåra elproduktionen. För närvarande planerar man på flera håll i landet för 120 – 150 m höga master som med rotorblad ger en totalhöjd på bortåt 200 m över marken.

Grupper med många sådana stora verk kommer att kräva större avstånd till närboende än vad som normalt krävs i dag. Med omsorgsfull planering när det gäller gruppering, landskapsbild, buller och annan påverkan samt möjlighet att ansluta till kraftledningar med tillräcklig kapacitet, bör flera sådana grupper kunna etableras i kommunen, kanske främst norr om Dalstorp och i anslutning till väg 27 mot kommungränsen i sydost. Områden med mycket känslig landskapsbild, som Komosse, bör undvikas liksom rekreationsområdet söder om Tranemo.

Förutsättningar och regler för vindkraft i Tranemo kommun kommer att behandlas mer utförligt i ett separat tillägg till översiktsplanen. På karta 1 redovisas preliminär avgränsning av intresseområden för vindkraft. Karta 2 visar områden med översiktliga rekommendationer för prövning och byggande av vindkraftverk i olika typer av områden tillsammans med skyddszoner där ny bebyggelse ska prövas i förhållande till vindkraft.

4.2.5 Allmänna kommunikationer

Järnvägen Kust-till-kustbanan går genom Tranemo kommun och är av riksintresse för kommunikationer, vilket redovisas på karta 1. Kommunens mål är att järnvägstrafiken ska bevaras och utvecklas.

För kommunen är Limmareds station vid Kust-till-kustbanan en viktig station, där även en utveckling av järnvägsområdet i form av en omlastningsterminal planeras. De tidigare stationsområdena i Grimsås och Långhem bör bevaras så att handlingsfriheten finns att ta dem i bruk i framtiden.

Upprustning och förbättring av väg och järnväg mot Göteborg, så att restiden på båda sätten kan kortas ner under en timma, är av avgörande betydelse för kommunens överlevnad.

Tranemo kommun deltar tillsammans med de andra kommunerna i Sjuhärad i arbetet med att genomföra en utredning om den framtida kollektivtrafiken i regionen, benämnd K2525. Utredningen har som mål att skapa en vision och en målbild över hur en samhällseffektiv och miljövänlig kollektivtrafik byggd på resenärernas önskemål kan utvecklas i Sjuhäradsområdet.

4.2.6 Banvallar

Den asfalterade banvallen i kommunen är en regionalt viktig gång- och cykelled såväl för invånare som för besöksnäringen och skapar bilfria leder genom flera kommuner. Stationsområdet i Månstad utgör en knutpunkt och en inkörspport till Tranemo kommun för cyklister norrifrån via banvallen. Banvallarna är en viktig del i kommunens arbete med att utveckla besöksnäringen och kommunen är aktiv i samarbetet med grannkommunerna för att gemensamt skapa bra förutsättningar för cykelturismen.

4.2.7 Skyddad natur

Ett viktigt medel för att ta tillvara på den resurs som naturen skänker oss i form av både ekosystemtjänster, biologisk mångfald och rekreation är att genom 7 kap i Miljöbalken skydda områden från åtgärder som påverkar naturvärdena negativt. De olika skydd som finns är strandskyddet, naturreservat, biotopskydd, naturvårdsavtal och fågelskyddsområden. Dessa områden redovisas på karta 4. Dessutom finns ett generellt biotopskydd för strukturer och objekt i odlingslandskapet såsom alléer, stenmurar, småvatten, åkerholmar, diken och våtmarker.

4.3 Vatten

4.3.1 Allmänt

Vatten förekommer i naturen ovan mark i form av sjöar och vattendrag samt under mark som grundvatten. Det tar inte hänsyn till administrativa gränser utan är gemensamma angelägenheter för länder, län och kommuner.

Enligt miljöbalken ska vatten användas så att en från ekologisk, social och samhälls-ekonomisk synpunkt långsiktig hushållning främjas. Resurserna ska utnyttjas uthålligt och långsiktigt. Mark och vatten påverkar varandra och ska ses i ett sammanhang.

Inom kommunen finns mycket stora vattentillgångar, både som ytvatten och som grundvatten. De stora hoten utgörs av förorening, miljögifter och övergödning.

4.3.2 Vattenförvaltning

EU:s medlemsstater beslutade år 2000 att införa vattendirektivet, för att skydda och förvalta vattnen på bästa sätt för kommande generationer. Direktivet omfattar dricksvatten, grundvatten samt floder, sjöar och hav. Med vattendirektivet införs ett nytt synsätt på vattenförvaltningen som innebär att den tidigare administrativa indelningen, efter poli-

tiska gränser, har fått ge vika för en indelning som bygger på vattnets naturliga vägar genom avrinningsområdena i landskapet. Arbetet innebär i stora drag att miljöstatusen i vattendrag, sjöar och hav inventeras och bedöms utefter fastslagna miljö kvalitetsnormer. Utifrån resultatet utformas sedan åtgärdsprogram för att komma tillrätta med miljöproblemen på de platser där sådana har identifierats, och förvaltningsplaner upprättas för avrinningsdistrikten.

Arbetet med vattendirektivet skall bedrivas repetitivt i sexårscykler. Den första sexårs-cykeln har startat 2010. Inför den första perioden har förvaltningsplan, miljö kvalitetsnormer, åtgärdsprogram samt miljökonsekvensbeskrivning av åtgärdsprogram tagits fram. Ett antal arbetsmoment återupprepas varje gång en cykel genomlöps. De fem huvudsakliga momenten är;

- kartläggning och analys
- ange miljömål och normer
- upprätta åtgärdsprogram
- övervaka miljö tillståndet
- göra förvaltningsplan och rapportera.

Vattenmyndigheten, vattendistrikt och beredningssekretariat

Sverige är uppdelat i fem avrinningsdistrikt med syftet att skapa en ny förvaltning av vattenresursen som inte följer politiska gränser utan avrinningsområdenas naturliga gränser. Tranemo kommun ligger inom Ätrons och Nissans avrinningsområden vilka ingår i Västerhavets vattendistrikt. På varje länsstyrelse i avrinningsdistriktet har så kallade beredningssekretariat upprättats. Förutom att hjälpa vattenmyndigheten att genomföra direktivarbetet ska sekretariaten bland annat också ansvara för att samverkansorganisationer kommer till stånd i de enskilda avrinningsområdena.

Vattenråd

I EU:s direktiv (2000/60/EG, pkt 14) trycker man på vikten av samarbete och samverkan på alla nivåer. Avsikten är att få till stånd en aktiv samverkan mellan alla vattenintressenter under hela den sexåriga förvaltningscykeln. För att ta tillvara allas kunskaper och synpunkter behövs samverkan redan under arbetet med att ta fram underlag för förslag till åtgärder och förvaltningsplaner. Detta nya tankesätt skapar nya möjligheter att påverka. Det finns också krav på information till allmänheten och på formella samråd inför större beslut. Samråd innebär en obligatorisk process till skillnad från samverkan som är frivillig och där man verkar tillsammans.

I Sverige har benämningen Vattenråd införts, som beteckning på de frivilliga organ där olika vattenintressenter möts för att samverka och gemensamt få ett tidigt inflytande på arbetet i vattenförvaltningen. Kommunerna spelar en viktig roll i vattenförvaltningsarbetet och ingår normalt i vattenråden. Medverkan i vattenråden ger den helhetssyn som eftersträvas och samverkansfördelar som effektiviserar arbetet.

Tranemo kommun är aktiv medlem i både Ätrons och Nissans vattenråd.

Kommunens roll i vattenförvaltningen

Kommunen har viktiga uppgifter i vattenförvaltningsarbetet oavsett medverkan i vattneråd eller ej. Som nyttjare av vatten för dricksvattenändamål eller förorenare av vatten genom utsläpp från avloppsreningsverk är kommunen en betydande part i den nya förvaltningen av vattenresursen. Som lokal myndighet har kommunen ansvar för att genom olika myndighetsbeslut värna om vattnet.

Som ansvarig för både översiktlig planering och detaljplanering ska kommunen agera på ett sådant sätt att vattnet skyddas och förvaltas på bästa sätt för kommande generationer. Tranemo kommun har för avsikt att i sin planering ta hänsyn till de beslut och åtgärder som behövs för att uppnå god vattenförvaltning. Avsikten är också att bidra med insatser som kan utveckla vattenförvaltningsarbetet.

4.3.3 Avrinningsområden

På karta 1 har även gränsen mellan Ätrans och Nissans avrinningsområden markerats. Områdena avgränsas av vattendelare. Vanligen sammanfaller vattendelare för grund- och ytvatten, även om lokala variationer kan förekomma.

4.3.4 Ytvatten

I Tranemo kommun finns fler än 150 sjöar som är större än cirka en hektar. Vidare finns ett antal vattendrag, såsom Assman, Jälmån, Månstadsån/Sämån. Vattnen är mycket värdefulla för fiske, rekreation, paddling, för landskapsbilden och för sig själva och alla invånare de hyser, dvs även den biologiska mångfalden.

4.3.5 Grundvatten

Grundvatten, dess mängd, kvalitet och strömning, kan variera inom vida gränser. Närmare kunskaper saknas i dag, utom för smärre delar, där omfattande undersökningar har gjorts. Större delen av kommunen består av morän med mycket skiftande förhållanden. Stora partier med grus finns med normalt god grundvattentillgång.

Söder om Dalstorp finns enligt tillgängligt material från SGU rikligt med grundvatten. Här bör ett område reserveras för att säkerställa den framtida vattenförsörjningen i kommunen.

4.3.6 Vattenskyddsområden

Vattenförsörjningen baseras på grundvatten. Vattentäkter finns på följande ställen: Dalstorp, Grimsås, Hulared, Ljungsarp, Ljungsnäs, Långhem, Nittorp, Sjötofta och Tästarp. En översyn av skyddsområdena kring vattentäkterna pågår. Länsstyrelsen fastställer skyddsområden och skyddsföreskrifter. Arbetet med detta pågår.

Kommunens vatten- och avloppsanläggningar behandlas i övrigt i avsnitt 2.3.4

4.3.7 Nationellt särskilt värdefulla vatten

Enligt miljökvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag ska senast år 2010 minst hälften av de skyddsvärda sötvattensmiljöerna miljöerna ha ett långsiktigt skydd. Med befintlig

kunskap som underlag har Södra Sämsjön och Yttre Åsunden/Torpasjön samt Åtrans huvudfåra klassats som nationellt värdefullt för fiske, detta på grund av stammar av storvuxen och ursprunglig öringstam.

4.3.8 Vattenkraft

Inom Tranemo kommun finns ett antal befintliga vattenkraftanläggningar. Tranemo kommun har inga planer på att tillåta nya vattenkraftetableringar. Befintliga vattenkraftverk prövas vid behov. Nyttan av energiutvinningen ställs då mot behovet av att skydda naturvärden. Vad som väger tyngst avgörs från fall till fall.

4.4 Mark

Täktverksamhet innebär att naturresurser som grus, sten, sand, lera jord, torv eller andra jordarter exploateras för ett samhällsbehov. Enligt miljöbalken kräver täkt tillstånd av länsstyrelsen, om det inte är fråga om husbehovstäkt. Ansökan om täkt inlämnas till länsstyrelsen. Vid tillståndsprövning måste hänsyn tas till vikten av att bevara den nu produktiva jordbruksmarken.

Husbehovstäkt är inte tillståndspliktigt. Detta kan vara t ex att underhålla en väg eller ta ut material för ombyggnad av ett hus. Husbehovstäkt kan däremot vara samrådspliktig. Länsstyrelsen rekommenderar att man kontaktar Länsstyrelsens miljöskydds-enhet för kontroll av naturvärdena på platsen innan uttag påbörjas.

4.4.1 Grus

De större förekomster av grus och sand som finns i kommunen utgörs till stor del av volymmässigt små förekomster. En inventering från 1998 redovisar 16 större grus- och sandförekomster, vilka är spridda över i stort sett hela kommunen.

4.4.2 Berg

En inventering av berggrunden i Tranemo kommun har visat att berggrunden i huvudsak består av kristallint berg och åldern uppgår till cirka 1250 miljoner år. Berggrunden består i mestadels av gnejs av varierande kornstorlek och mineralkompositioner.

Inventeringen visar att de bergförekomster som är lämpade för krossning företrädesvis ligger söder och öster om Tranemo tätort samt norr om Dalstorp och i de västligaste delarna av kommunen.

4.4.3 Torv

Den brytning av torv som sker i kommunen är i Ringsmosse. Det finns ett tillstånd till bearbetningskonssesion för Boda mosse samt tre tillstånd till undersökningskonssesion gällande Grimsås mosse, Vättnemossen samt för Hornhultsmossen.

4.5 Skog

Enligt miljömålet Levande skogar skall skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas.

Skogsbruket är den dominerade areella näringen i Tranemo kommun, en näring som spås öka genom ökad beskogning och en allt intensivare bruksform. En viss sårbarhet märktes i samband med de stora stormarna på mitten på 00-talet med efterföljande insektsangrepp.

Omkring 64 % av Tranemo kommuns landareal på 744 km² utgörs av produktiv skogsmark. Skyddad skog, t ex i naturreservat ingår inte i den produktiva skogsmarken. Skogen förväntas förse oss både med byggnadsmaterial och energi men dess värde ligger också i turism, friluftsliv och hälsa. Särskilt nära tätorter är skogarnas samhällsnytta fem gånger större än virkesvärdet.

Skogens värdekärnor är inventerade av Skogsstyrelsen. Vissa av dessa har ett formellt skydd i form av biotopskydd och naturvårdsavtal.

4.6 Förorenade områden

I Länsstyrelsens inventering av förorenade områden, MIFO, klassas förorenade områden i fyra riskklasser, där riskklass 1 är högsta riskklassen. Det som bedöms i inventeringen är risken för förorening och detta innebär således inte att området faktiskt är förorenat. Områden klassade som 1 och 2 finns redovisade på karta 1.

I Tranemo kommun finns det i september 2009 sju områden klassade i riskklass 1. Detta är SJ:s före detta impregneringsanläggning i Limmared, Mossebolunds såg i Mossebo, Hallanders såg i Dalstorp, Limmareds skogar i Limmared och Dalstorp, Teknos i Tranemo samt Södras gamla impregneringsplats söder om Tranemo.

Det finns även tio objekt klassade i riskklass 2. MIFO-databasen kommer att uppdateras löpande framöver och informationen kan komma att bli inaktuell.

5 Rekommendationer (karta 2)

På karta 2 visas områden med rekommendationer för hur frågor, som rör pågående och föreslagen markanvändning ska behandlas.

Rekommendationerna är inte bindande för myndigheter eller enskilda, men ska beaktas vid beslut om tillstånd eller vid andra beslut, som rör markanvändning m.m.

De rekommendationer som här redovisas är avvägningar gjorda mellan olika intressen.

5.1 En gemensam centralort

Tranemo och Limmared, som i översiktsplanen är utpekade som kommunens gemensamma centralort, ska ha möjligheter att utvecklas så att servicenivån till kommuninvånarna bibehålls och helst utvecklas.

Rekommendationer

Det måste därför avsättas områden för både bostadsbyggnation och verksamhetsområden. För verksamhetsområdena är stråket utmed rv. 27 av strategisk betydelse för en utveckling mot en gemensam centralort och kommer att knyta ihop samhällena.

5.2 Byggande på landsbygd

Kommunen har som mål att bidra till att utveckla landsbygden. Detta innebär en positiv grundinställning till byggande på landsbygden.

Vid byggnationer på landsbygden ska de grundläggande principerna för lämplighetsprovning beaktas (PBL 2 kap. 1-3§§). Det innebär bl a att de kända bevarandebestånden som i övrigt redovisas i denna översiktsplan ska ingå vid lämplighetsprovningen.

Olika tomtstorlekar och mindre lantställen ger goda möjligheter för dem som önskar utrymme för odling, hästhållning eller har en utrymmeskrävande hobby. Lämpliga områden för hästhållning i något större format än en enskild hästgård är området runt Berg, strax söder om Tranemo där en ridskola redan finns etablerad, i Gölingstorp samt på nordsidan av Assmans dalgång mellan Tranemo och Uddebo. Sistnämnda område ligger inom ett riksintresse för kulturmiljö varför speciell hänsyn måste tas vid planeringen.

Nya industrier eller verksamheter på landsbygden är positivt och utnyttjar en lokal arbetsmarknad. Förutsättningen är dock att lokaliseringen görs med hänsyn till naturen och kulturlandskapet, inte belastar känslig miljö och att platsen har förutsättningar för teknisk försörjning. Framtida utbyggnadsmöjligheter bör beaktas.

Det är värdefullt att det tillkommer fritidshus. Detta bidrar till utvecklingen och ökar serviceunderlaget och är en av de kvalitéer som kommunen kan erbjuda vid rekrytering av arbetskraft. Även mindre fritidsbyar, som får god placering, är positivt.

Utanför detaljplanelagda områden och områden med förordnanden, t ex naturreservat, prövas lokalisering av bebyggelse och anläggningar främst mot bestämmelserna i 3 ka-

pitlet Plan- och bygglagen. För vissa delar av landsbygden förtydligas dessa med de rekommendationer som särskilt viktiga natur- eller kulturvärden ger anledning till.

Kommunens turistiska möjligheter bör utnyttjas. Tranemo är en friluftskommun både för bofasta och turister och en utveckling av sammanbindande stråk för cykling, vandring, paddling och andra friluftaktiviteter skapar förutsättningar för ett brett utbud av valmöjligheter för besökande. Dessa stråk kan med fördel kopplas ihop med grannkommunernas utbud, paketeras och erbjudas turister. Några attraktiva turistiska mål, och intressanta för ett rörligt friluftsliv, är sjöar och vattendrag. I kommunen finns flera sådana områden, som bör ses över och utvecklas för att bli attraktiva för bofasta och besökare. Varierande entreprenörskap ska uppmuntras och på så sätt öka utbudet för mat- och boendeanläggningar och möjligheter för turister att besöka kommunen under en längre tid. Varje ort i kommunen har någon turistisk attraktion och tillsammans med människorna på orterna, ska de här utvecklas och lyftas fram.

Rekommendationer

- Ny bebyggelse i anslutning till befintlig prövas positivt.
- Begäran om avstyckning av större tomt för bostadsändamål prövas positivt.
- Vid prövning av ny bebyggelse ska möjligheter till kommunal och annan service beaktas, samt tillfredställande kommunikationer och avloppslösningar.
- Ny gruppbebyggelse för fritids- eller permanentboende prövas positivt under förutsättning att:
 - viktiga bevarandebestämmelser endast påverkas marginellt
 - platsen är väl lämpad med hänsyn till topografi och landskapsbild
 - hänsyn tas till natur- och kulturvärden.
 - vatten- och avloppsförsörjningen kan ges en lämplig lösning
 - jord- och skogsbruket inte försvåras
 - hänsyn tas till strandskyddsbestämmelserna
- Gruppbebyggelse större än fem hus ska normalt föregås av detaljplan. Vid okomplicerade förhållanden kan detaljplanen ersättas av en planutredning, t ex ett detaljplaneprogram, upp till cirka 10 – 12 hus.
- I områden utanför detaljplan och samlad bebyggelse får en- eller tvåbostadshus byggas till med högst 50 % av ursprungliga byggytan, dock högst 30 m², utan bygglov. En komplementbyggnad om högst 30 m² får uppföras utan bygglov.

5.3 Utformning av bebyggelse

Tranemo kommuns orter har nästan undantagslöst växt fram under 1900-talet. Det gör att de få byggnader som har en äldre historia är värdefulla och många gånger har stora miljövärden. Bebyggelsen har även ett värde med hänsyn till tidsepoken och i vilket sammanhang den har tillkommit. Detta gäller såväl enskilda hus som bebyggelsegrupper, både i samhällen och på landsbygden. Därför är det viktigt att hänsyn tas i samband med ny bebyggelse och vid om- och tillbyggnader. Hänsyn ska tas till angränsande bebyggelse och den lokala bebyggelsestraditionen samtidigt ska det finnas öppen-

het för utveckling av god ny arkitektur. I Plan- och bygglagen 3 kap 10 § finns varsamhetsbestämmelser vid ändring av byggnad.

Rekommendationer

Ny bebyggelse samt om- och tillbyggnader utformas med hänsyn till angränsande bebyggelse och till den lokala bebyggelsestraditionen. Detta ska dock inte hindra utvecklingen av modern och varierande arkitektur.

5.4 Utredningsområden

På karta 2 redovisas områden där ny sammanhållen bebyggelse/utredningsområden kan vara lämplig att lokalisera.

Rekommendationer

Se avsnitt 5.5.

5.5 Byggnad inom strandskyddsområden

Generellt strandskydd gäller för kommunens sjöar och vattendrag. Syftet med strandskyddet är att trygga allemansrätten och att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet. Ny bebyggelse och liknande är inte tillåten inom 100 m från strandlinjen, såväl på land som i vattnet. Utvidgat strandskydd råder för följande sjöar:

300 m: Torpasjön och Yttre Åsunden

200 m: Björsjön, Dalstorpasjön, Djupasjön, Dunnsjön, Grytteredssjön, Gräskan, Hornbeta-sjön, Hökasjön, Kvistdroppen St, Lagmanshagasjön, Lillasjö, Lille-Gräskan, Lille-Malen, Opperhålen, Simmesjön, Skogsjön, Skyarpsjön, Store-Malen, Sämsjön, Vassgården och Visen.

Från och med 2009-07-01 gäller en ny strandskyddslagstiftning. En lättning i de nya strandskyddsreglerna är de bestämmelser som gör det möjligt att upphäva strand-skyddet inom ett område för landsbygdsutveckling i strandnära lägen. De områden som är aktuella för detta ska pekas ut i den normala översiktsplaneprocessen. Redovisningen ska göras för hela kommunen antingen genom en översyn av hela planen eller som ett tematiskt tillägg till planen.

Tranemo kommun avser att göra ett tematiskt tillägg till översiktsplanen som belyser områden viktiga för landsbygdsutveckling.

Med hänsyn tagen till bebyggelseutveckling, redan befintliga fritidshusområden och behov av utveckling inom vissa landsbygdsområden kan bland annat följande områden pekas ut som viktiga områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen.

- Slumsvik vid Sämsjön - området består av ett mindre stugområde
- Kinnalida vid Simmesjön - området består av ett mindre stugområde
- Lagmanshagasjön - i anslutning till badplatsen finns smärre bebyggelse

- Mossebo vid Marjebosjön – området är i dagsläget obebyggt. Med hänsyn tagen till att Mosseboområdet har behov av kompletterande näringar och bebyggelse bör frågan prövas om etablering av bebyggelse av strandnära boende här. Detta område kan dock komma att förläggas utanför vad som omfattas av gällande strandskyddsbestämmelser.
- Grannäs vid Visen – området består av ett mindre stugområde
- Alanäs vid Storemalen – området består av ett mindre stugområde.

För ovanstående utpekade områden kan föreligga särskilda skäl för dispens enligt MB 7 kap. 18d§.

Ömmesala vid Torpasjön ligger inom flera riksintressen. Området har redan gles gårds- och villabebyggelse. Området har stor betydelse för landsbygdsutvecklingen och kan behöva kompletteras med bebyggelse. Förutom de generella naturvärdena och tillgängligheten till stränderna får landskapsbilden och miljön runt Torpa Stenhus och Torpanäset inte påverkas negativt. En fördjupad översiktsplan bör tas fram för att reglera kompletterande bebyggelse i området Torpa och Hofsnäs.

För att möjliggöra en uthållig landsbygdsutveckling i Tranemo kommun ges orterna Tranemo, Dalstorp, Ljungsarp, Nittorp, Uddebo, Ambjörnarp och Sjötofta möjlighet att komplettera sin bebyggelse även när den gränsar till sjöar och vattendrag. Samhällena har historiskt lokaliserats i dessa lägen och att inte tillåta en strandnära bebyggelse skulle avsevärt påverka uthålligheten på dessa orter. Vid detaljplaneläggning tillgodoses allmänhetens intressen och hänsyn tas till sjöarnas och vattendragens biologiska förutsättningar vid bedömningen av omfattningen av bebyggelsen.

Runt om i kommunen finns också andra områden av sammanhållen fritidsbebyggelse i sjönära läge. Även här kan skäl för dispens föreligga, det är dock av vikt att dessa områden på sikt regleras med detaljplan om en omvandling till permanent boende är aktuell. Dessa omvandlingsområden kan bidra till en positiv landsbygdsutveckling i Tranemo kommun genom ett tillskott av boende utanför de mindre samhällena.

Rekommendationer

- Inom det generella strandskyddsområdet råder hög skyddsnivå vid anläggande av enskilda avlopp.
- Möjlighet att ge dispens från förbudet att bygga inom strandskyddat område ska prövas positivt under förutsättning:
 - att sk särskilda skäl enligt miljöbalken föreligger
 - att allmänheten ges tillgänglighet till stranden
 - att de biologiska förhållandena tillåter

5.6 Vindkraft

Inom kommunen finns goda förutsättningar för vindkraft. Områden med goda förutsättningar för vindbruksförhållanden ligger främst öster om Mossebo i gränsen mot Gislaveds kommun, område 27 och 28 på karta 2.

Komosse med omgivning anses inte lämpligt med hänsyn till landskapsbild, natur- och friluftsvärden.

Områden som pekats ut som riksintresse för vindbruk men som inte pekats ut som områden med goda vindbruksförhållanden på karta 2 bör utredas ytterligare för att anses som lämpliga för vindbruk. Detta gäller bland annat området söder om Komosse. Kommunerna runt Komosse; Ulricehamn, Jönköping och Tranemo har inlett ett samarbete om en landskapsanalys för att klarlägga hur stort ett skyddsavstånd till vindkraftsanläggningar behöver vara.

Rekommendationer

Ett tematiskt tillägg ska göras, som allsidigt belyser tekniska, ekonomiska och miljömässiga förutsättningar för vindkraftverk i kommunen. I avvaktan på ett sådant gäller följande:

- Inga vindkraftverk ska uppföras som kan skada landskapsbilden och naturupplevelsen inom och runt om Komosseområdet. I avvaktan på fördjupade studier ska inga verk byggas närmare än tre kilometer från riksintresseområdets gränser.
- Inom områden lämpade för vindkraft enligt karta 2 ska den som vill bygga hus noggrant upplysas om att området kan komma att utnyttjas för vindkraft i framtiden.
- Inom en 750 meter bred zon från befintliga enstaka hus bör inga vindkraftverk uppföras.
- Inom en 750 meter bred zon runt ett vindkraftverk ska nya bostadshus undvikas p.g.a. störningar.

5.7 Riksintresse för naturvård

Riksintresset för naturvård regleras i MB 3kap. 6§ och aktuella områden utpekade av Naturvårdsverket. Miljöbalken ska tillämpas så att värdefulla naturmiljöer skyddas och den biologiska mångfalden bevaras.

Statens intressen inom naturvården är dels den allmänna naturvårdshänsynen, dels riksintressen och förordnanden. Ansvaret för naturvården delas mellan kommunen och staten.

Följande åtta områden är av riksintresse för naturvården i Tranemo kommun, vilka har beskrivits i kapitel 4.

- Åsunden-Torpaområdet (delvis natura 2000)
- Komosse (natura 2000)
- Skrikemossekomplexet
- Vassgårdenområdet

- Gisslarp-Hornhult
- Kättesjömossarna (natura 2000)
- Lövö mossen
- Snaråsatorp-Åsvedjan (delvis natura 2000)

Sedan 2001-07-01 är Natura 2000-områden av riksintresse enligt MB 4 kap.1 och 8 §§. I Tranemo kommun är fyra av de ovan redovisade områdena helt eller delvis också Natura 2000-område. Dessutom är ett mindre ängs- och hagmarksområde i Knogrum upptaget som Natura 2000 område.

5.7.1 Åsunden – Torpaområdet (område 13)

Rekommendationer

Delar av området har idag skydd i form av naturreservat enligt 7 kap miljöbalken (Hofsnäs) och en skötselplan finns för delar av området.

Områden av riksintresse för naturvård ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada natur- eller kulturmiljön. De verksamheter inom turismsektorn som finns i området ska ges möjlighet till utveckling.

Delar av området är utsett som ett Natura 2000-område. Bestämmelserna om Natura 2000 finns främst i 7 kap. miljöbalken och förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken. Inom Natura 2000-områden krävs tillstånd från länsstyrelsen för åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön. För varje område ska länsstyrelsen upprätta en bevarandeplan, som syftar till att ge de skyddade naturtyperna och arterna en "gynnsam bevarandestatus".

5.7.2 Komosse (område 14)

Rekommendationer

Området är delvis skyddat som naturreservat. Inom reservatet råder förbud mot dikning, täktverksamhet liksom annan markbearbetning samt uppförande av byggnader eller annat som påverkar miljön. Allmänheten får inte plocka eller skada växter, tälta, rida eller framföra motorfordon m.m.

Täktverksamhet, nybyggnation, markavvattning och annan exploatering i övriga delar av riksintresseområdet som påverkar områdets naturvärden är olämpligt. I tveksamma fall ska en miljökonsekvensbeskrivning, MKB, göras.

Områden av riksintresse för naturvård ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada natur- eller kulturmiljön.

Området är utsett som ett Natura 2000-område. Bestämmelserna om Natura 2000 finns främst i 7 kap. miljöbalken och förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken

Kommunerna och länsstyrelserna runt Komosse, Ulricehamns, Jönköpings och Tranemo kommuner, samt länsstyrelserna i Västra Götalands och Jönköpings län strävar efter en gemensam policy om minsta avstånd till vindkraftverk med hänsyn till naturupplevelsen från olika delar av mosskomplexet. Policyn ska arbetas in i respektive kommuns över-

siktsplan. En preliminär gräns som anger minsta avstånd till vindkraftverk i Tranemo kommun framgår av karta 2.

5.7.3 Skrikemossekomplexet (område 15)

Rekommendationer

Täktverksamhet, nybyggnation, markavvattning och annan exploatering som påverkar områdets karaktär och dess hydrologi är olämpligt. I tveksamma fall ska en miljökonsekvensbeskrivning, MKB, göras.

Områden av riksintresse för naturvård ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada natur- eller kulturmiljön.

Tranemo kommun är positivt inställd till att delar av området får ett utökat skydd enligt miljöbalken.

5.7.4 Vassgårdenområdet (område 19)

Rekommendationer

Området regleras delvis av utlagt förordnande från 1969-01-27, ett naturvårdsområde enligt gamla naturvårdslagen 19§. Här råder förbud mot bebyggelse samt täktverksamhet. Fullständiga bestämmelser finns på kommunkontoret i Tranemo samt på länsstyrelsen i Västra Götalands län.

Täktverksamhet, nybyggnation, markavvattning och annan exploatering som påverkar områdets geologiska och biologiska värden är ytterst olämplig. I tveksamma fall ska en miljökonsekvensbeskrivning, MKB, göras

Områden av riksintresse för naturvård ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada natur- eller kulturmiljön.

5.7.5 Gisslarp – Hornhult (område23)

Rekommendationer

Området har höga värden och det är av stor vikt att området sköts i framtiden för att naturvärdena ska bevaras.

Områden av riksintresse för naturvård ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada natur- eller kulturmiljön.

Tranemo kommun är positivt inställd till att området får ett utökat skydd enligt miljöbalken.

5.7.6 Kättesjömossarna (område 25)

Rekommendationer

Täktverksamhet, nybyggnation, markavvattning och annan exploatering som påverkar områdets naturvärden är olämplig. I tveksamma fall ska en miljökonsekvensbeskrivning, MKB göras.

Områden av riksintresse för naturvård ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada natur- eller kulturmiljön.

Området är utsett som ett Natura 2000-område. Bestämmelserna om Natura 2000 finns främst i 7 kap. miljöbalken och förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken. Området är även utpekade i myrskyddsplanen.

5.7.7 Lövö mossen och Lomsjö mossen (område 20)

Rekommendationer

Täktverksamhet, nybyggnation, markavvattning och annan exploatering som påverkar områdets karaktär och dess hydrologi är olämplig. I tveksamma fall ska en miljökonsekvensbeskrivning, MKB, göras.

Områden av riksintresse för naturvård ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada natur- eller kulturmiljön.

Tranemo kommun är positivt inställd till att delar av området får ett utökat skydd enligt miljöbalken.

5.7.8 Snaråatorp-Åsvedjan (område 24)

Rekommendationer

Hävden enligt gammalt mönster ska fortsätta och intensifieras om områdets naturvärden inte ska försvinna. För att bevara det ålderdomliga jordbrukslandskapet bör de delar av området där det tidigare har bedrivits slätter även slås i framtiden.

Områden av riksintresse för naturvård ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada natur- eller kulturmiljön.

Området är utsett som ett Natura 2000-område. Bestämmelserna om Natura 2000 finns främst i 7 kap. miljöbalken och förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken.

Tranemo kommun är positivt inställd till att området får ett utökat skydd enligt miljöbalken.

5.8 Övriga naturvårdsområden

5.8.1 Naturreservat

Naturreservat är ett område som skyddats av länsstyrelsen eller kommunen med stöd av miljöbalken. Syftet är att bevara biologisk mångfald, vårda eller bevara värdefulla naturmiljöer.

Tre av reservaten ingår i områden som är av riksintresse för naturvården.

Torpanäset - Åsunden-Torpaområdet

Komosse södra - Komosse

Moghult - Lövö mossen

Det fjärde reservatet är Skårtebo som dessutom utgör riksintresse för kulturmiljövård.

Rekommendationer

Se 5.7.1 för Torpanäset, 5.7.2 för Komosse södra, 5.7.7 för Moghult samt 5.9.5 för Skårtebo

Tidigare utredningar har föreslagit området söder om Tranemosjön som kommunalt naturreservat, vilket fortfarande är aktuellt.

5.8.2 Natura 2000-områden

Samtliga Natura 2000-områden, utom Knogrum, (område 16), är också av riksintresse för naturvärden och behandlas i avsnitt 5.7. För Knogrum gäller följande:

Rekommendationer

Området har fortfarande samma höga klass som vid Ängs- och betesmarksinventeringen 2002-2004. För att området i framtiden ska hålla samma fina naturvärden, är det av stor vikt att området i Knogrum även i fortsättningen hävdas.

Området är utsett som ett Natura 2000-område. Bestämmelserna om Natura 2000 finns främst i 7 kap. miljöbalken och förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken

Området bör få utökat skydd enligt miljöbalken

5.8.3 Myrskydd

I myrskyddsplan för Sverige har Naturvårdsverket valt ut ett antal av landets mest värdefulla myrar. Avsikten är att de föreslagna områdena ska prioriteras vid framtida skydd av myrar.

De i Tranemo aktuella myrarna är:

- Skrikemossekomplexet
- Kättesjömossarna
- Lövomossen

Rekommendationer

Se 5.7.3 för Skrikemossekomplexet, 5.7.6 för Kättesjömossarna samt 5.7.7 för Lövomossen.

5.8.4 Övriga naturvärden

Med naturvärde avses att det är en miljö som har större betydelse för djur och växter än vad vårt vanliga produktionslandskap med åkrar, brukade skogar och tätorter har. Många av dessa områden är upptagna i äldre inventeringar.

Samhällsbyggnadsavdelningen har fått i uppgift att ta fram en naturvårdsplan som kommer vara en sammanställning och uppdatering av dessa områden samt en naturvärdesbedömning av dem. Underlagsmaterialet till naturvårdsplanen har använts vid redovisningen i denna ÖP. Rapporten kommer att innehålla drygt 300 områden och samtidigt vara ett levande dokument som ständigt uppdateras. Utgångspunkten är att naturvärden är en tillgång som ska tas till vara när man bygger nytt och planerar nya verksamheter. När naturvårdsplanen är klar kommer den användas vid fördjupad ÖP och detaljplaneläggning. Se också 4.2.7.

I avvaktan på att naturvårdsplanen blir klar gäller följande:

Rekommendationer

- Områden med "unika naturvärden" och "höga naturvärden", ska skyddas mot åtgärder som kan påverka området negativt. Områden med "naturvärden" ska så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som kan påverka området negativt.
- Sällsynta och rödlistade arter ges möjlighet att fortleva på den plats där de finns.
- Utför kompensationsåtgärder i de fall sällsynta eller rödlistade arter livsmiljöer förstörs på grund av ändrad markanvändning.

5.9 Riksintresse för kulturmiljö

5.9.1 Torpa

Rekommendationer

Se avsnitt 5.7.1

5.9.2 Område väster och norr om Dalstorpasjön (område 26)

Rekommendationer

Området runt Dalstorps kyrka och prästgården är värdefullt framför allt för helheten i kulturlandskapet med kyrka, prästgård, sockenstuga, den kvarvarande sakristian av Dalstorps gamla kyrka samt två järnåldersgravfält. För att behålla områdets speciella karaktär bör ingen ny bebyggelse förekomma inom detta område.

Kulturområdet vid Växtorp och Borrarp är beläget på en moränhöjd och genomkorsas i sydvästlig-nordostlig riktning av Jälmån. Inom området finns en ovanligt tät koncentration av fornlämningar, i huvudsak ensamliggande stora rösen men även en del stensättningar samt fyra större gravfält varav ett med ett 15-tal domarringar. För att området ska bevaras måste eventuell ny bebyggelse behandlas restriktivt och anpassas till befintlig äldre bebyggelse. Vid avverkningar måste hänsyn tas till det fornlämningstäta området.

5.9.3 Tyggestorp (område 22)

Rekommendationer

Ansökan om bebyggelse prövas restriktivt. Förutsättningarna är att bebyggelsen lokaliseras och utformas med hänsyn tagen till de arkeologiska värdena samt de känsliga natur- och kulturvärdena. Därför bör ny bebyggelse kring den bebyggda miljön underordna sig den befintliga bebyggelsen när det gäller placering, volym, material och färg.

Täkter och schaktningar som påverkar naturvärdet ska undvikas.

5.9.4 Månstad (område 17)

Rekommendationer

För att hålla landskapet öppet och behålla en levande landsbygd kan ny bebyggelse prövas positivt. Förutsättningar är dock att bebyggelsen lokaliseras och utformas med hän-

syn till det känsliga landskapet och till de kulturhistoriska värdena. Sålunda bör ny bebyggelse kring den bebyggda miljön underordna sig den befintliga bebyggelsen vad det gäller placering, volym, material och färg.

Täkter och schaktningar som påverkar naturvärdet ska undvikas.

5.9.5 Opensten-Skärtebo (område 18)

Rekommendationer

Området är delvis skyddat som naturreservat sedan 1967-01-11. Inom reservatet råder i huvudsak förbud mot att uppföra byggnader, avverka eller bedriva täktverksamhet.

Ansökningar om ny bebyggelse behandlas restriktivt. En eventuell ny bebyggelse bör utformas i enlighet med befintlig vad det gäller volym och material.

5.9.6 Tästarp (område 21)

Rekommendationer

Ansökan om bebyggelse prövas restriktivt. Delar av området kan dock vara lämpliga för att etablera hästgårdar. Förutsättningen är att bebyggelsen lokaliseras och utformas med hänsyn taget till de arkeologiska värdena samt de känsliga natur- och kulturvärdena.

Vid avverkningar måste hänsyn tas till det fornlämningsrika området.

5.10 Riksintresse för friluftslivet

5.10.1 Torpa

Rekommendationer

Se avsnitt 5.7.1

5.11 Skyddsområden

Rekommendationer

På karta 2 redovisas Skyddsområden för natur- och friluftsvärden. Inom dessa områden får inte åtgärder göras som skadar natur- och friluftsvärdena.

Vad det gäller skyddsområdet söder om Komosse så utgör det ett skydd för värdena inom Komosseområdet, vilka är beskrivna i avsnitt 5.7.2. Inom detta område får t.ex. inte vindkraftverk uppföras men det finns även andra åtgärder och verksamheter som kan vara störande och skada natur- friluftsvärdena. Främst handlar det om naturupplevelsen och att undvika buller och anläggningar som kan ses från vandringsstigar i Komosseområdet.

Området söder om Tranemo samhälle avser att skydda natur- friluftsvärdena för att värna detta tätortsnära naturområde med många friluftaktiviteter. Området binder också ihop Tranemo samhälle med Skrikemossekomplexet. Inom området finns Hagatorpets friluftsgård och ridanläggningen vid Berg. Även inom detta område får t.ex. inte vindkraftverk uppföras men det finns även andra åtgärder och verksamheter som kan

vara störande och skada friluftshintresserna. Även i detta område är tystnaden väsentlig för upplevelsen.

Boende i området sker också utifrån att hästar och hästsport är en del av de friluftsvärdena som ska skyddas. En utgångspunkt för ett boende i området är därför att det finns hästallergener i ökad omfattning och att boende får vara beredda på eventuella olägenheter från stall, hagmarker och ridspår. Vad det gäller skötseln av naturen i området bör den också ske utifrån ett natur- och friluftsvärdesperspektiv. Målet med skyddsområdet är att natur- och friluftsvärdena i området ska öka genom att skadliga åtgärder inte tillåts, men även att peka ut betydelsen av detta tätortsnära naturområde.

5.12 Allmänna kommunikationer och energiförsörjning

5.12.1 Allmänna vägar

Rekommendationer

Väglagen redovisar generella regler som ska tillämpas vid åtgärder i eller intill allmän väg. Bestämmelserna omfattar anslutning av enskild väg, åtgärd inom vägområde, uppsättning av skyltar, byggnader intill vägområdet samt åtgärder inom vägreservat.

Områdena utmed de större vägarna är störda av trafikbuller. För lämplighetsprövning av ny bebyggelse eller tillbyggnad för bostadsändamål i sådana områden krävs en bullerutredning. Om den dygnsekvivalenta bullernivån bedöms överstiga 55 dB(A) utomhus ska inte byggnationen tillåtas. Riktlinjen för tillåten bullernivå inomhus är 30 dB(A).

Vid detaljplaneläggning längs vägar med farligt gods krävs en riskanalys, detta krävs därför för områden längs riksväg 27. Tranemo kommun utgår från de rekommendationer Länsstyrelsen i Västra Götalands län mfl län redogör för i "Riskhantering i detaljplane-processen, riskpolicy för markanvändning intill transportleder för farligt gods". Prövning av bygglov och förhandsbesked görs i tveksamma fall efter samråd med Trafikverket.

5.12.2 Järnväg

Järnvägsstationen i Limmared är mycket viktig för en väl fungerande kollektivtrafik, inte bara för Tranemo kommun utan även för våra grannkommuner Ulricehamn och Svenljunga. För att utveckla trafiken på Kust-till-kustbanan och betydelsen av Limmared som stationsort planeras även för en omlastningscentral för gods i Limmared, se vidare kap 2.6. För att en station ska vara effektiv ur både gods- och persontransportperspektiv krävs bra vägar som ansluter till stationen. I Limmared finns bra förutsättningar med rv 27 som passerar i direkt anslutning till samhället, stationen och den planerade omlastningscentralen. Lv 157 som korsar järnvägen i Limmared precis intill stationen bör uppgraderas till riksväg och knyts samman med rv 46 i Ulricehamn. Lv 157 utgör den viktiga länken norrut från Tranemo kommun mot Ulricehamns kommun.

Rekommendationer

Inom ett avstånd av minst 50 m från järnväg gäller att ny bebyggelse eller fastighetsbildning, som kan komma att störa eller störas av järnvägstrafiken, inte får förekomma. Betydligt större avstånd kan krävas med hänsyn till buller och/eller vibrationer och i vissa

fall risker till följd av transport av farligt gods. En riskanalys krävs för att bestämma säkerhetsavstånd för områden längs Kust-till-kustbanan genom kommunen. Vid planering av ny bebyggelse, ändrad användning, eller utökad bostadsyta i närheten av järnväg ska risken för buller- och vibrationsstörningar alltid utredas. Det är främst Boverkets allmänna råd som används vid planering av ny bebyggelse i närheten av järnvägen.

För lämplighetsprövning intill järnväg krävs en bullerutredning. Prövning av bygglov och förhandsbesked görs i tveksamma fall efter samråd med Trafikverket.

Tranemo kommun utgår från de rekommendationer Länsstyrelsen i Västra Götalands län mfl län redogör för i "Riskhantering i detaljplaneprocessen, riskpolicy för markanvändning intill transportleder för farligt gods".

5.12.3 Gasledning

Rekommendationer

Gasledningen till glasbruket i Limmared är förlagd längs riksväg 27, förutom vid Krok-sjöns fiskecamp där förläggningen är i gamla Gislavedsvägen, vidare längs gamla Limmaredsvägen och genom Limmareds samhälle. Ledningen är distributionsledning och omfattas inte av något säkerhetsavstånd annat än vad som gäller för allmänna underjordiska ledningar, dvs. 2 meter på vardera sidan om ledningen.

5.12.4 Kraftledning

Rekommendationer

Enligt ellagen ska kraftledningar vara anordnade så att ett visst minsta avstånd föreligger till byggnader eller vissa anläggningar med hänsyn till risker med nedfallna ledningar.

Kring befintliga kraftledningar gäller skyddsavstånd enligt starkströmsföreskrifterna. Dessa avstånd är dock små jämfört med de störningar i form av buller och elektriska magnetfält som kraftledningar alstrar. Några säkerhetsavstånd med hänvisning till riskerna för elektromagnetiska fält finns inte antagna av de nationella myndigheterna. Kommunen strävar efter att reducera fält som avviker starkt från vad som anses normalt i den aktuella miljön. Enligt försiktighetsprincipen bör ny bebyggelse placeras längre bort än 150 – 200 m från större kraftledningar, 0,2 microtesla bör tillämpas. Variationen i avståndet beror på kraftledningens storlek och de lokala förutsättningarna på platsen. När det gäller nya elanläggningar och byggnader bör man redan vid planeringen sträva efter att utforma och placera dessa så att exponeringen begränsas.

5.13 Riksintresse för totalförsvarets militära del

I Tranemo kommun finns inga öppet redovisade riksintressen/intressen för totalförsvaret. I kommunen kan riksintresset framför allt påverkas av uppförande av höga byggnadsobjekt som master och vindkraftverk.

Rekommendationer

Försvarsmakten bör kontaktas i tidigt skede i plan- och bygglovärenden rörande höga byggnadsobjekt. Hela landets yta är samrådsområde för objekt högre än 20 m utanför tätort och högre än 50 m inom tätort.

5.14 Hälsa och säkerhet

Vår bebyggda miljö ska skapa förutsättningar för en god hälsa och en god natur- och kulturmiljö. Målet är att växthuseffekten ska minska och ozonskiktet ska ge skydd mot skadlig UV-strålning. Luften ska vara så ren att människors hälsa, växter, djur och kulturföremål inte skadas. Mark och vatten ska varken skada människors hälsa eller den biologiska mångfalden.

I detaljplaneringen ligger Miljökonsekvensbedömningar som en grund för ett beslutsunderlag av hög kvalitet där miljö- och hälsokonsekvenser tydligt redovisas.

Genom att låta miljöaspekterna genomsyra hela planprocessen ökar förutsättningarna för en miljödriven tillväxt och en ekologiskt hållbar utveckling.

Frågor kring trygghet och säkerhet är viktiga för människors upplevelse av en god bebyggd miljö. Att människor mår bra och har god hälsa är en av förutsättningarna för en långsiktigt hållbar utveckling.

5.14.1 Markradon

Inför nybyggnad kan byggherren välja att antingen bygga radonsäkert eller att undersöka markradonsituationen i den tomt eller det markområde man avser att bygga på.

Kommunal mark som överläts till annan part överläts i befintligt skick. Köparen har beretts tillfälle till undersökning av marken och därmed friskriver sig kommunen från ansvar för fel eller brister som härefter yppar sig.

Rekommendationer

Boverkets byggregler (BFS 1993:57), 6:23 Radon i inomhusluften. Årsmedelvärdet av den joniserade strålningen från radongas får inte överstiga 200 Bq/m³.

Boverkets konstruktionsregler (BFS 1993:58), 4:22 Geoteknisk utredning En geoteknisk utredning skall utföras för alla bärande geokonstruktioner. Utredningen skall klarlägga de geotekniska förutsättningarna för utformning och utförande.

Boverkets byggregler (BFS 1993:57), 6:23 Radon i inomhusluften. Vid hög förekomst av markradon bör åtgärder för att förhindra inläckage av radon utföras. Exempelvis kan tätning av genomföringar i byggnaden vara en sådan åtgärd. Som vägledning kan *Radonboken – Förebyggande åtgärder i nya byggnader* användas

Boverkets konstruktionsregler (BFS 1993:58), 4:22 Geoteknisk utredning. Den geotekniska undersökningen bör ge erforderlig information för dimensionering av dräneringsåtgärder, tjälisoleringar och åtgärder för att förhindra hygieniska olägenheter, orsakade av radongas eller andra ämnen som kan avges från marken.

5.14.2 Stabilitet

Inom begränsade delar av kommunen har en översiktlig stabilitetsundersökning gjorts. Även i samband med detaljplanering och byggande har markens stabilitet undersökts.

Rekommendationer

Vid prövning av bygglov och vid planläggning beaktas stabilitetsförhållandena. Där risk för låg stabilitet kan befaras, görs nödvändiga undersökningar. Särskilda åtgärder kan behövas.

5.15 Stora opåverkade områden

Enligt miljöbalken ska stora mark- och vattenområden, som inte alls eller endast är obetydligt påverkade av exploatering eller andra ingrepp i miljön, så långt möjligt skyddas mot åtgärder, som påtagligt kan påverka områdenas karaktär.

Avsikten är att normal jordbruksdrift eller skogsskötsel ska kunna bedrivas utan annan inskränkning än de hänsyn som ska tas i näringarna och som kan motiveras med hänsyn till bevarandeintressen. Även bebyggelse för bostäder och verksamheter utan stor påverkan på omgivningen ska kunna tillkomma.

I Tranemo kommun redovisas tre stora opåverkade områden:

- Arnäs, området begränsas av riksväg 27 och länsväg 156, Kust-till-kustbanan samt vägen mellan Mossebo och Grimsås
- Limmareds säteri – Simmesjön, området begränsas av riksväg 27 och två större kraftledningar väster om Limmared respektive norr om länsväg 156. Kommungränsen behöver inte utgöra områdets gräns i väster.

- Pjukasjön – Gräsken, området är tringelformat och ligger söder om Ambjörnarp och väster om Sjötofta. Det begränsas i öster av en stor kraftledning och i väster av en linje Ambjörnarp – Sjötofta – Dräggsjön. I söder behöver inte gränsen mot Gislaveds och Svenljunga kommuner utgöra gräns för området.

Rekommendationer

Jordbruk och skogsskötsel kan bedrivas under normala villkor. Även bebyggelse för bostäder och verksamheter, som inte har stor påverkan på omgivningen kan tillkomma.

Betydande delar av områdena utgör ekologiskt känsliga områden, framför allt våtmarker.

Nya verksamheter och bebyggelse bör prövas positivt. Även större tomter upp till cirka 5-10 hektar bör prövas positivt med tanke på den byggandes behov och önskemål.

Ny bebyggelse bör lokaliseras i anslutning till befintlig bebyggelse.

Stora verksamheter eller anläggningar med stor påverkan på omgivningen bör prövas restriktivt. En lokalisering utanför området bör prövas alternativt åtgärder som minskar störningarna inom området.

Nya vindkraftsparker måste med nödvändighet ligga i sådana områden som saknar bostadsbebyggelse. I goda vindlägen utanför områden av riksintresse för naturvård, friluftsliv och kulturvård bör intresset att producera miljövänlig energi vägas mot intresset att bevara områdena oexploaterade och tysta. Intressekonflikter utanför riksintressen för vindkraft bör därför belysas i samband med det tematiska tillägget om vindkraftsbruk.

I övrigt gäller vad som anges i avsnitt 5.2, Byggande på landsbygd.

5.16 Tysta områden

Tysta områden, d.v.s. områden som inte är påtagligt påverkade av ljudstörningar, kommer med stor sannolikhet att bli en bristvara i framtiden. Man brukar allt oftare tala om att vi har ett behov av att få uppleva miljöer som är fria från "samhällsbrus". Områden av detta slag kan redan idag betraktas som unika. Trots Tranemo kommuns relativa gleshet så är det få områden som är helt opåverkade och kan betecknas som tysta områden. Desto viktigare är det att slå vakt om dessa tysta och opåverkade områden.

Länsstyrelsen har 2001 tagit fram en kartläggning av tysta områden i Västra Götalands län. Kartläggningen definierar tysta områden genom en inventering av bullerkällor och beräkningar av ljudutbredningen från dessa, främst vägar och järnvägar.

I sin definition anger man områden med buller lägre än 30 dB(A) såsom tysta områden.

Rekommendationer

De områden som enligt länsstyrelsens definition anses som tysta ska ses som en tillgång och hänsyn ska tas till dessa vid planering. Samtidigt som de ska vägas mot andra intressen. Tysta områden inom riksintresse för naturvård och friluftsliv samt tätortsnära friluftsområden ska värderas högre.

5.17 Ekologiskt särskilt känsliga områden

Områden som är särskilt känsliga från ekologisk synpunkt kan indelas i ekologiskt störda områden och ekologiskt värdefulla områden.

5.17.1 Ekologiskt störda områden

Hela kommunen är utsatt för ett surt nedfall och kan i den meningen anses vara ekologiskt störd. Särskilt påtagligt är detta i områden med låg buffringsförmåga och beträffande näringsfattiga sjöar. I vissa delar av kommunen förekommer även problem med övergödning av sjöar och vattendrag.

Inom begränsade områden kan störningar från lokala utsläpp förekomma. Dessa är emellertid mycket begränsade och kan knappast medföra att områdena ska anses vara ekologiskt störda i miljöbalkens mening.

Rekommendationer

Ekologiskt störda områden kommer att redovisas mer detaljerat i den kommande naturvårdsplanen och där kommer också rekommendationer för dessa områden att preciseras.

5.17.2 Ekologiskt värdefulla områden

Områden som är ekologiskt värdefulla inrymmer miljöer med hotade eller sällsynta växt- och djurarter samt områden som är särskilt ömtåliga och som samtidigt inrymmer stora ekologiska värden, exempelvis oreglerade strömande vatten, gräsmarker med lång och obruten hävd, viktiga reproduktionsplatser för fisk och insekter samt rastplatser för fåglar samt restbiotoper av särskilt värde för växter och djur.

Rekommendationer

Områden som i naturvårdsplanen värderas till unika eller höga naturvärden är att betrakta som ekologiskt särskilt känsliga områden.

Exploatering och byggnation ska undvikas i ekologiskt känsliga områden.

Dikning och annan avvattning samt förorenande utsläpp bör inte tillåtas inom ekologiskt särskilt känsliga områden. Våtmarkerna bör inte kalkas annat än i särskilda projekt.

Avverkning på myrholmar och känsliga myrkanter liksom i sumpskogar och i naturskogslika områden bör undvikas så långt det är möjligt.

Ädellövskog men även annan lövskog bör skyddas mot avverkning och igenplantering med barrskog. Alternativt kan lövskogen brukas och förnygras med löv. Skogsbilvägar och bebyggelse bör undvikas.

Ängs- och hagmark bör i så stor utsträckning som möjligt hävdas även i fortsättningen. Om detta är omöjligt bör området lämnas för fri igenväxning. Skogsplantering, framför allt gran, bör absolut undvikas. Även gödsling och markberedning skadar dessa marker.

Verksamheter som kan medföra miljöstörande utsläpp till vatten bör inte lokaliseras vid sjöar och vattendrag, i synnerhet inte om dessa anses särskilt ekologiskt känsliga.

6 Tätorter och sammanhållen bebyggelse (karta 3)

Tranemo kommun består av ett antal orter med olika karaktär och styrkor. Gemensamt erbjuder alla dessa orter och dess invånare ett starkt och livfullt samhälle och ett konkurrerande näringsliv. Det nätverk av vägar som sammanbinder orterna gör det möjligt att bostäder, näringsliv, service och sociala aktiviteter kan ses som resurser, inte bara för den enskilda orten utan också för de närliggande samhällena. Detta är en av hörnstenarna för Tranemo kommuns framgångsrika företag och över 200 föreningar. Den viktigaste resursen är dock människorna i de respektive orterna och deras strävan att utveckla den egna orten. Utgångspunkten i ÖP 2009 är att planera ett samhälle som är hållbart ekonomiskt, socialt kulturellt och miljömässigt. Förslagen till åtgärderna i orterna syftar till att påverka utvecklingen i denna riktning, både för orterna och för kommunen i sin helhet.

Den viktigaste generella åtgärden är att styra utvecklingen i samhällena Tranemo och Limmared, till att fungera som samverkande huvudort för Tranemo kommun och på så sätt få en attraktiv och stark centralort.

Den andra generella åtgärden är att stimulera utvecklingen av geografiskt tydliga och hållbara centrumplatser för varje ort. Nya bostäder för äldre, service och allmänna kommunikationer bör med fördel placeras tillsammans i dessa centrumplatser. Trygghetsboende kan alternativt utvecklas på platser med befintlig boendeservice för äldre och funktionshindrade. Ytterligare bör nya bostäder byggas i anslutning till befintlig bebyggelse i områden som fortfarande har möjlighet att förtätas. För att studera och planera orternas utveckling föreslås att fördjupade översiktsplaner löpande tas fram för de större samhällena.

6.1 Tranemo

Tranemo är kommunens centralort med huvuddelen av den kommunala administrationen, gymnasieskola, handelsutbud samt fritidsutbud. Storgatan utgör handelscentra. Knappt en fjärdedel av kommunens befolkning bor i Tranemo. Orten erbjuder flera alternativ av boendemiljöer, villaområden, hyreshusområden med marklägenheter och nybyggda bostadsrätter med strandläge.

Öster om samhället ligger Kroksjön, som är ett populärt besöksmål för fiskare av ädelfisk och som årligen besöks av tusentals campare.

Rekommendationer

Inriktningen är att fortsätta utvecklingen av det sjönära park- och verksamhetsområdet från Medborgarplatsen till Molanders väg i centrala Tranemo. Utvecklingen av Tranemo tätorts centrum ska syfta till att knyta ihop park- och verksamhetsområdet intill Tranemosjön med Storgatan med dess service och affärsverksamhet. Området innebär att man tillgodoser gymnasieskolans behov, ger utrymme för ett nytt bibliotek och verksamheter som kompletterar denna publika träffpunkt. För att ta tillvara det unika läget kommer ett större lägenhetstillskott planeras i området. Detta tillskott av 40 – 60 lägenheter är av strategisk betydelse för att möta ett befintligt och kommande behov av bo-

ende, som även har en god tillgänglighet för äldre och funktionshindrade i närheten av service och allmänna kommunikationer. Möjligheter till förtätning av bebyggelse i centrum av Tranemo behöver undersökas i en fördjupning.

Övriga nya bostadsområden som föreslås är Ljungsnäsområdet norr om samhället och Järpesboområdet i anslutning till samhällets östra delar. Det finns även möjligheter att omvandla ett redan detaljplanelagt område vid Kroksjön för bostadsändamål. Utbyggnaden av industri- och verksamhetsområden föreslås öster om riksväg 27 och i huvudsak norr om samhället. Ett av syftena med denna placering är att knyta ihop samhällena Tranemo och Limmared. Ytterligare ett större reservområde för järnvägsanknuten verksamhet föreslås i Brandsmo öster om samhället längs väg 156.

Befolkningsstatistik orten Tranemo

Befolkningsstatistik Tranemo församling inkl Uddebo och Rosenlund

1998: 3 189

1998: 4 282

2003: 3 108

2003: 4 200

2008: 3 175

2008: 4 105

6.2 Limmared

Limmared är i grunden ett brukssamhälle med glaset som ledstjärna. Limmareds glasbruk är ett av Sveriges äldsta och är fortfarande i drift. Här finns också ett av kommunens mest välbesökta besöksmål i form av Liandersgårdens glasmuseum med tillhörande konsthall. I utkanten av Limmared ligger Skärtebo och Opensten, områden av riksintresse för kulturmiljön.

Förskola, skolbarnomsorg, fritidsgård, F-6-skola, särskilt boende samt en livsmedelsbutik, bensinstation och några specialbutiker utgör service. Kommunikationerna i samhället är goda med både järnväg och närheten till riksväg 27.

Rekommendationer

En hörnsten i utvecklingen av de centrala delarna av Limmared är att bygga upp ett resecentrum kring stationen. Omgivningarna runt resecentrum bör sedan knytas ihop med Storgatan i centrum. Ett strategiskt mål för Limmared är att synliggöra samhället från riksväg 27. Det planerade verksamhetsområdet, korsningen mellan riksväg 27 och väg 157, har betydelse för att markera infarten till Limmareds samhälle.

Utbyggnaden av industri- och verksamhetsområden rekommenderas i ett sammanhängande stråk öster om riksväg 27, med ett område för järnvägsanknuten verksamhet placerad i den norra delen av verksamhetsområdet. Ett av syftena med lokalisering av verksamheter utmed riksväg 27 är att knyta ihop samhällena Tranemo och Limmared. Miljöupprustningen av Muntebovägen, dvs väg 157, mellan riksväg 27 och Limmareds samhälle, bör utformas med hänsyn till dess betydelse som huvudinfart till samhället. Det föreslagna vattenområdet är också del av tanken med att göra infarten till samhället vackrare. Vattenområdet har även en ekologisk betydelse för Månstadån. En framtida miljöupprustning av Storgatan har också betydelse för att knyta Rosenlund till Limma-

reds samhälle. Särskilt viktigt är det att förbättra för cyklister och gående som tar sig till järnvägsstationen och glasbruket. Nyttillskott av bostäder föreslås vid Sparregatan och i Rosenlundsområdet. Dessutom föreslås ett reservområde för bostäder i Fåle, söder om samhället.

Befolkningsstatistik orten Limmared

inkl. Rosenlund

1998: 1 800

2003: 1 739

2008: 1 765

Befolkningsstatistik Södra Åsarps

församling

1998: 1 446

2003: 1 467

2008: 1 480

6.3 Långhem

Långhem ligger 15 kilometer nordost om Tranemo, utefter järnvägen Kust-till-kustbanan. Samhället har en väl utbyggd fungerande service med förskola, skolbarnomsorg, fritidsgård, F-6-skola, särskilt boende och trygghetsboende för äldre. Närheten till området Torpa-Hofsnäs gör Långhem attraktivt för besökare. Pendlingsavståndet till större orter och städer, som Ulricehamn, Borås och Göteborg, gör samhället till en attraktiv boendeort. En viss kommersiell service finns på orten, bestående av bensinstation, livsmedelsbutik, bank och några specialbutiker. Karaktäristiskt för Långhem är det öppna jordbrukslandskapet med gårdar i verksamhet strax intill samhället. På Rådde gård, norr om centrum, finns Landsbygdens rådgivningscenter. Rådde gård utgör också den största jordbruksenheten i området.

Rekommendationer

Den redan naturliga centrumbildningen i Långhem, i närheten av stationsområdet, banken samt affären, bör prioriteras och förstärkas i den fortsatta utvecklingen av samhället. Den föreslagna bostadsbebyggelsen längs Aspvägen ligger i linje med detta. Ett reservområde för bostadsbyggande är redovisat i anslutning till befintlig bebyggelse. Området som är föreslaget för nybyggnation för bostäder är redan detaljplanelagt men behöver revideras för att underlätta att nya bostäder uppförs. Två verksamhetsområden är föreslagna, ett mindre i norr och i direkt anslutning till samhället och ett betydligt större område längs riksväg 27 vid Tingarör. I sydost gränsar detta område till Gårdsjön och dess vackra omgivningar.

Långhems samhälle saknar bra förbindelse till kommunens östra delar och väg 157 till Ulricehamn, väg 1688. Denna sträckning är väsentlig för att öka möjligheten till arbetspendling inom kommunen, där Långhem har fler boende än arbetsplatser och det omvända gäller för t ex Dalstorp och flera andra orter i den nordöstra delen av kommunen. För att öka säkerheten till bussanknytningarna vid riksväg 27, bör möjligheterna till en cykelväg mellan samhället och riksväg 27 utredas.

Befolkningsstatistik orten Långhem

1998: 1 158

2003: 1 154

2008: 1 134

Befolkningsstatistik Långhems församling

1998: 1 471

2003: 1 473

2008: 1 440

6.4 Dalstorp

Dalstorp ligger vackert beläget vid den stora Dalstorpasjön, 19 kilometer nordost om Tranemo, delvis i ett område klassat som riksintresse för kulturmiljö. Bebyggelsen är varierad och består i samhället omväxlande av mindre fabriksbyggnader och bostäder medan den större delen av villabebyggelsen finns utmed Dalstorpasjön. Många arbetstillfällena, i starka företag, har gjort och gör Dalstorp till ett livaktigt samhälle. Servicen i samhället består främst av förskola, skolbarnomsorg, F-6-skola, och särskilt boende, samt livsmedelsbutik, bank och biograf.

Rekommendationer

Idag delas Dalstorps samhälle av den vik som bildas i Dalstorpasjöns utlopp till Jälman. Det som idag skiljer samhället bör utformas för att binda ihop detsamma. Området bör studeras utifrån stads- och landskapsgestaltning samt utredas utifrån de miljömässiga förutsättningarna för en sådan förändring av området. Själva centrumutvecklingen bör ske i anslutning till torget, där Nittorpsvägen möter Ulricehamnsvägen.

Ny bostadsbebyggelse föreslås norr om bostadsbebyggelsen längs Dalstorpasjöns östra strand, "svampområdet". En bostadsbebyggelse föreslås också på udden väster om den allmänna badplatsen. Detta område är idag föreslaget som park i gällande detaljplan.

Nya industriområden rekommenderas söder om Svedbergs industrier, längs västra sidan av väg 1728. Reservområden för industriområden föreslås som en fortsättning av dessa industriområden söderut. Planen föreslår också en ny infart till industriområdena från väg 1728.

En fördjupad översiktsplan för området bör utreda vilka förutsättningar som finns för att öka antalet invånare i Dalstorp. Det är också väsentligt att utreda vilken betydelse utbudet av service har för orterna runt Dalstorp. Orten har dock relativt lite service i förhållande till antalet arbetsplatser.

Befolkningsstatistik orten Dalstorp

1998: 830

2003: 814

2008: 803

Befolkningsstatistik Dalstorps församling

1998: 1 185

2003: 1 135

2008: 1 121

6.5 Grimsås

Grimsås har vuxit upp som ett stationssamhälle utmed Kust-till-kustbanan, 18 kilometer öster om Tranemo, alldeles vid gränsen mot Småland. Samhället har ett bra serviceutbud med bland annat förskola, skolbarnomsorg, fritidsgård, F-6-skola, trygghetsboende för äldre, livsmedelsbutik, bilförsäljning och privat läkarstation. Arbetstillfällena finns huvudsakligen inom verkstadsindustrin där Nexans är det helt dominerande företaget. Orten präglas av idrottsligt engagemang, aktivt föreningsliv och bra fritidsutbud i form av bland annat framgångsrik fotboll, utomhusbassäng, bangolf, boule mm.

Rekommendationer

Den redan naturliga centrumbildningen i Grimsås är själva torget med affär, kyrka mm och bör prioriteras och förstärkas i den fortsatta utvecklingen av samhället.

Ny bostadsbebyggelse föreslås i anslutning till samhällets norra delar, längs med Storgatan. Ett reservområde för bostäder föreslås i förlängningen Ängsgatan, i anslutning till befintlig bebyggelse. Ett nytt område för fritidsverksamhet föreslås norr om samhället i anslutning till befintlig sporthall, på båda sidor om Limmaredsvägen.

Befolkningsstatistik orten Grimsås

Grimsås är ingen egen församling utan är delad mellan Nittorps och Mossebo församlingar

1998: 786

2003: 758

2008: 755

6.6 Ambjörnarp

Ambjörnarp har vuxit fram i en vacker miljö, mellan flera av de sjöar som karaktäriserar samhället och ligger åtta kilometer söder om Tranemo. De 40 sjöarna ger attraktiva lägen för boende. Här finns en differentierad småföretagsamhet med flest arbetstillfällen inom trävaruindustrin. Serviceutbudet består i huvudsak av förskola, skolbarnomsorg, F-3-skola, samt en byakrog som är ett attraktivt besöksmål för kommunen, hit kommer årligen en hel del turister för att prova på att trampa dressin. Ambjörnarp har engagerade föreningar som bidrar till ett aktivt samhälle.

Rekommendationer

Ambjörnarpns naturliga centrum är väggkorsningen där Lidavägen möter Gislavedsvägen och området mellan gamla järnvägsstationen och kyrkan, detta område bör prioriteras och förstärkas i den fortsatta utvecklingen av samhället.

Ny bebyggelse föreslås i huvudsak som omvandling av områden med fritidshus som redan har områdesbestämmelser. Det finns i princip fyra platser med områdesbestämmelser i anslutning till sjön Visen. Två av områdena anses ge goda möjligheter för att befintliga fritidshus omvandlas till permanentboende och kompletteras med ny bebyggelse. En av platserna är mindre lämplig och ytterligare en plats är direkt olämplig utifrån miljön och förutsättningarna för vatten och avloppslösningar. Områdena med områdesbestämmelser är markerade på kartan för Ambjörnarp.

Omvandling av fritidshus och omfattande ny bostadsbebyggelse föreslås i den norra delen av sjön Visen, Nordjön. Ny bebyggelse föreslås också i Dammsbacka mellan fritidsbebyggelsen och villabebyggelsen på höjden i öster. Det sistnämnda området bör knytas till kommunalt vatten och avlopp.

Inga nya bostäder eller avstyckningar för bostadsändamål bör tillkomma i området med områdesbestämmelser som gränsar till Kyrksundet. Inga undantag från strandskyddsbestämmelserna bör ske i detta område. Områdesbestämmelserna för detta område bör endast ses som en begränsning av byggnadsstorlek, inte som att kommunen anser området lämpligt för bostadsändamål. Området bör detaljplaneläggas för att förhindra ny bebyggelse, i avvaktan på detta bör ingen ny bebyggelse tillkomma.

En utökning av industriområdet vid sågverket norr om samhället på båda sidor om väg 1578 till Tranemo, föreslås.

En framtida förändring av dragningen av Gislavedsvägen föreslås norr om sjön Brölängen vid gamla stationsområdet.

Befolkningsstatistik orten Ambjörnarp

*Befolkningsstatistik Ambjörnarp
församling*

1998: 344

1998: 532

2003: 312

2003: 508

2008: 322

2008: 544

6.7 Sjötofta

Sjötofta ligger 16 kilometer söder om Tranemo och bebyggelsen präglas av samhällets lokalisering utmed Stomsjön, i en dalgång med höjder på var sida som erbjuder vackra boendemöjligheter. Tätortsbebyggelsen ligger koncentrerad och uppradad utmed landsvägen med villor på stora trädgårdstomter. Den offentliga servicen består av förskola, skolbarnomsorg samt en 4-6-skola. Den kommersiella servicen är dock mindre utvecklad. Domarringen i samhällets centrum vittnar om en historisk miljö och till Fagerås, strax utanför Sjötofta, åker busslass varje vår för att beskåda miljontals påskliljor, ett populärt besöksmål i kommunen.

Rekommendationer

Sjötofta saknar ett egentligt centrumområde. Hembygdsgården, gamla Bygårde och området runt skolan får därför stor betydelse för identiteten. Det finns möjlighet att förstärka området runt skolan som en framtida centrumplats och träffpunkt. Detta område bör prioriteras och förstärkas i den fortsatta utvecklingen av samhället. Betydelsen av detta område förstärks av närheten till korsningen där vägen till Gislaved, väg 1577, möter Bygärdesvägen, väg 1578, från Tranemo.

Det finns en betydande möjlighet av förtätning av befintliga bostadsområden i Sjötofta. Ett reservområde för bostäder är föreslaget öster om väg 1578 och söder om väg 1577.

Befolkningsstatistik orten Sjötofta

*Befolkningsstatistik Sjötofta
församling*

1998: 278

1998: 427

2003: 250

2003: 410

2008: 215

2008: 374

6.8 Mossebo

Den huvudsakliga näringen i Mossebo har tidigare varit jord- och skogsbruk men idag är det få som lever på sitt jordbruk och skogsskötseln bedrivs oftast vid sidan om ordinarie arbete. I samhället finns också ett tiotal verksamma företag inom handel, entreprenad och produktion. Här finns också en förskola i kooperativ regi. Mossebo kyrka är ortens signum, den gamla träkyrka och dess fascinerande målningar lockar många besökare, liksom vandringsstråken kring Marjebosjön och Mossebo Stom.

Rekommendationer

Mossebos naturliga centrum är området runt kyrkan. Detta område bör prioriteras och förstärkas i den fortsatta utvecklingen av samhället. Området runt kyrkan och Mossebo stom har ett högt kulturhistoriskt värde och speciell hänsyn måste tas i samband med nybyggnationer och eventuell detaljplaneläggning.

Eventuell ny sjönära bostadsbebyggelse är föreslagen intill Marjebosjön. Området är beläget söder om Smedjemossen och i anslutning till befintlig bebyggelse.

Befolkningsstatistik saknas för orten Mossebo

Församlingen Mossebo omfattar delar av orten Grimsås

1998: 401

2003: 409

2008: 386

6.9 Uddebo

Vid Assmans dalgång har bruksorten Uddebo vuxit upp kring det gamla väveriet, som fortfarande är verksamt i orten. Samhället ligger fem kilometer väster om Tranemo, utmed väg 156. Uddebo har en mycket välbevarad kulturmiljö från första hälften av 1900-talet. Större trähus och putsade byggnader med torn och speciella dekorationer är symboler som vittnar om detta. Det breda engagemanget för konsthantverk och kultur är något av det som är utmärkande för Uddebo. Detta avspeglar sig bland annat i fritidsgården, allaktivitetshuset, gula huset och vizonshuset.

Rekommendationer

Idag delas Uddebo i två delar av ån Assman. Det som idag skiljer samhället bör utformas för att binda ihop detsamma. Det naturliga centrumområdet är mellan Assman och väg 156, dvs vägen mellan Tranemo och Svenljunga. Två broar över ån förbinder samhället, en är för biltrafik och den andra är till för gång- och cykeltrafik. I anslutning till den sistnämnda bron omvandlas en fabriksbyggnad med stor gestaltningsmässig betydelse för Uddebo till ett aktivitets- och kulturcentrum. Själva centrumutvecklingen bör ske i detta område som också har en kulturhistoriskt värdefull bebyggelsemiljö.

Nya bostäder bör i första hand tillkomma genom förtätning av den befintliga bebyggelsen. I anslutning till befintlig bebyggelse har också ett reservområde för bostadsbebyggelse föreslagits.

Ny industrimark föreslås i anslutning till befintlig industri.

Befolkningsstatistik orten Uddebo

Uddebo ingår i Tranemo församling

1998: 287

2003: 262

2008: 249

6.10 Nittorp

Nittorp ligger 12 kilometer nordväst om Tranemo och präglas av en trivsam småskalighet och var från början en typisk småbrukarbygd, uppbyggd kring kyrkan och i korsningen mellan de båda landsvägarna Limmared-Grimsås och Tranemo-Jönköping. En viss tillverkningsindustri har byggts upp efter hand men Nittorps signum är ändå kommunens enda ishall och den aktivitet som råder där. Förskola och skolbarnomsorg är vad den offentliga servicen består av. Med Jälmån vackert belägen i samhället, erbjuder Nittorp en attraktiv boendemiljö med sjönära tomter.

Rekommendationer

Det sk Nittorpskrysset utgör centrum i samhället men kopplingen till Jälmån är mycket stark. I Nittorp möts vägarna från Limmared, Tranemo, Grimsås och Dalstorp. Det är detta centrala vackra läge längs Jälmån som bidrar till ortens attraktivitet. Utvecklingen av samhället bör ske på Jälmåns östra sida för att stärka det befintliga samhället.

Ett utredningsområde föreslås längs Jälmåns östra strand intill bygdegården. Området kommer att belysas i samband med det tematiska tillägget om landsbygdsutveckling. Ny bostadsbebyggelse föreslås i anslutning till samhällets norra bostadsområden längs Jälmån och sjön. Industri- och verksamhetsområden är föreslaget att växa söderut, längs Grimsåsvägen. Ett fritidsområde intill Grimsåsvägen skulle ge ishallen möjlighet till framtida expansion. Av trafiktekniska skäl bör också Nittorpskrysset byggas om.

Befolkningsstatistik orten Nittorp

Församlingen Nittorp omfattar delar av orten Grimsås

1998: 244

1998: 1 215

2003: 223

2003: 1 176

2008: 233

2008: 1 164

6.11 Ljungsarp

Ljungsarp ligger 18 kilometer nordost om Tranemo och är ett mindre villasamhälle. Området kring Ljungsarp omfattar Sjögårdens omgivning och slutningen ned mot Stomsjön. Slutningen består av beteshagar, det vackra kulturlandskapet utnyttjas som strövområde. Samhällets präglas av tillverkningsindustri och den kommunala servicen består av förskola, skolbarnomsorg samt F-6-skola. Lagmanshagasjön erbjuder fin och barnvänlig sandstrand, hit åker många och badar då det också är långgrund.

Rekommendationer

Ljungsarp delas av Jönköpingsvägen. Norr om vägen finns flertalet bostäder och söder om vägen, mellan Stomsjön och Mörksjön, finns flera servicefunktioner. Den naturliga centrumplatsen finns här, söder om Jönköpingsvägen, även om den idag inte är så framträdande. Detta område bör förstärkas i sin roll som centrumplats i den fortsatta utvecklingen av samhället.

Norr om Mörksjön och Jönköpingsvägen föreslås både nya bostadsområden och reservområden för bostäder. På öster sida om Mörksjön finns möjligheter till ett fritidsområde som även omfattar de befintliga fotbollsplanerna. Ytterligare öster ut föreslås ett industriområde som även omfattar befintlig industri. Till detta industriområde föreslås en ny infart från söder, via en ny väg.

Befolkningsstatistik orten Ljungsarp

1998: 284

2003: 277

2008: 263

Befolkningsstatistik Ljungsarps församling

1998: 426

2003: 411

2008: 408

6.12 Ölsremma

Ölsremma är ett litet samhälle, beläget 27 kilometer nordost om Tranemo, som trots sin småskalighet har ett starkt föreningsliv och ett större företag som sysselsätter nästan lika många som antalet invånare på orten. Naturreservatet Komosse, som delvis ligger i Ölsremma, är vackert, sevärt och rikt på besök. Komossekomplexet är av riksintresse för naturvården och klassas som ett Natura 2000-område.

Rekommendationer

En utvidgning av industriområdet runt Pipelifes fabriker är föreslagen. En ny infart norr om samhället och möjlighet för fabriken att expandera, är syftet med denna utvidgning. En framtida väg söder om samhället har föreslagits för att ge fabriken en ny infart och på detta sätt minska trafiken genom samhället.

Ett reservområde för bostäder har föreslagits i anslutning till samhällets östra delar.

Befolkningsstatistik orten Ölsremma

1998: 149

2003: 138

2008: 149

Befolkningsstatistik Ölsremma församling

1998: 212

2003: 194

2008: 200

6.13 Hulared

Hulared är ett av kommunens minsta samhällen, de flesta bor här i villor och på gårdar. Cykelaffären är ortens signum men hit åker många också för att bada i Grytteredssjön, med sandstrand, brygga och hopptorn.

Rekommendationer

Byggnation bör ske genom förtätningar eller kompletteringar till nuvarande samhälle.

Befolkningsstatistik orten Hulared

1998: 80

2003: 80

2008: 73

Befolkningsstatistik Hularets församling

1998: 154

2003: 142

2008: 134

6.14 Månstad

Månstad är en utpräglad jordbruksbygd med flera aktiva företagare inom skog och lantbruk. Företagsandan är även stor inom andra områden. Naturen präglas av öppna landskap och flera enekullar. Oxabanan är ett populärt stråk genom samhället, liksom den asfalterade banvallen som passerar genom Månstads knutpunkt, stationsområdet. Den kommunala servicen består av dagbarnvårdare och bokbuss. En öppen förskola på frivillig basis finns för alla hemmavarande föräldrar och barn. Samhället kännetecknas ofta av en stor aktivitet och ett brett engagemang bland invånarna.

Rekommendationer

Månstad saknar ett egentligt centrumområde, orten utgörs av flertalet gårdar utspridda i ett större område. Det nyligen iordningställda stationsområdet har dock fått ökad betydelse och utgör en knutpunkt och är en inkörspport till kommunen för cyklister norrifrån via den nyasfalterade banvallen. Detta område bör förstärkas i den fortsatta utvecklingen av samhället. Den historiska vandringsleden Oxabanan passerar till stor del genom Månstad och binder samman orten med Limmared, Hofsnäs och Långhem. Banvallen och Oxabanan är ur turistiskt perspektiv två viktiga och populära attraktioner vilket gör samhället till en viktig del i det turistiska utvecklingsarbetet. Månstad saknar bra förbindelse till Långhem, väg 1688. Denna sträckning är viktig för att knyta ihop Långhem-Hofsnäs-Månstad och inte minst för arbetspendlingen mellan Långhem och väg 157.

Det finns en betydande möjlighet av förtätning av befintliga bostadsområden i Månstad.

Befolkningsstatistik orten Månstad

1998: 64

2003: 65

2008: 58

Befolkningsstatistik Månstads församling

1998: 373

2003: 362

2008: 365

6.15 Hofsnäs

Cirka fem kilometer nordost om Långhem, beläget vid sjön Yttre Åsunden, ligger Hofsnäs. Området betraktas som kommunens största besöksmål och utmärker sig främst genom sitt vackra, natursköna landskap. Den historiska miljön och närheten till Torpa och Torpa stenhus samt möjligheterna till naturaktiviteter och besök på Hofsnäs herrgård, lockar årligen tusentals besökare. Här finns ett större fritidsområde med en del permanentboende. I området finns ett naturreservat, rikt på differentierad flora och djurliv. Ur servicesynpunkt kan Hofsnäs betraktas som en del av Långhem där affär, skola mm. är lokaliserad.

Rekommendationer

Fritidshusområdet söder om Hofsnäs bör ges möjlighet att omvandlas för permanent boende. Området ligger i anslutning till riksintressen för kulturmiljön, miljö och det rörliga friluftslivet. Samtidigt finns det intresse att omvandla fritidshusområdet till permanent boende. I anslutning till området finns på kartan redovisat ett nytt område för bostadsbyggnation. Det finns också intresse av byggnationer på ren landsbygd i området – tex vid Ömmesala. Runt det centrala gårdsområdet på Hofsnäs, liksom vid Torpa gård, finns intressen att utveckla verksamheterna kring besöksnäringen ytterligare.

Det finns därför ett behov av att göra en fördjupning där de olika intressena sammanvägs för att kunna åstadkomma en utveckling samtidigt som stor hänsyn kan tas till befintliga intressen genom en utvecklings- och bevarandeplan för området Torpa-Hofsnäs-Ömmesala. Kommunens VA-nät är i dagsläget utbyggt till Rådde gård med kapacitetsmöjlighet att i framtiden även försörja Hofsnäs fritidshusområde.

Hofsnäs redovisas inte som ort i statistiken för Tranemo kommun. Området ingår i Långhems församling.

7 Konsekvensanalys

Som bilaga finns en separat miljökonsekvensbeskrivning av förslagen i Översiktsplanen. I detta kapitel beskrivs konsekvenser ur andra perspektiv.

Konsekvensbeskrivningarna nedan är indelade efter planens övergripande mål och rekommendationer. Konsekvenserna avser de förslag som redovisas däri. Ekonomiska konsekvenser avser både kommunalekonomisk och samhällsekonomisk konsekvens. + avser positiv konsekvens av förslaget och – negativ konsekvens värderat utifrån ett övergripande samhällsperspektiv.

Område	Ekonomisk	Kulturell	Socialt/ folkhälsa	Näringsliv	Byggande/ bostäder
Kap 3					
Boende	+ Fler attraktiva boendemiljöer skapar mer inflyttning - Påfrestningar på den kommunala infrastrukturen	+ Aktiva samhällen skapar attraktiva mötesplatser och ger underlag för ett aktivt föreningsliv och kulturaktiviteter	+ Bättre anpassat boende möjliggör kvarboende på orten + Hänsyn tas till funktionsnedsättningar. + Bättre tillgänglighet, vilket ger större delaktighet	+ Närhet mellan boende och arbete. + Arbetskraftstillgång	+ Alternativa boendeformer skapar möjligheter till varierat boende.
Företagande och arbete	+ Ett positivt näringsklimat skapar förutsättningar för en positiv ekonomisk utveckling. + Ger motiv att bo kvar eller flytta hit. Ökat inv. antal ger ökat underlag för skatt och service.	+ Ett differentierat näringsliv skapar förutsättningar för ett mera aktivt kulturliv.	+ Ökade valmöjligheter till aktiviteter + Högre välbefinnande minskar risken för social problematik + Bra boende ger en bättre folkhälsa. + Fler arbetstillfällen	+ Differentierat näringsliv + Satsning på besöksnäring kan ge fler företag och ökat antal arbetstillfällen	+ Ger möjlighet till ökat byggande av alternativa boenden

Område	Ekonomisk	Kulturell	Socialt/ folkhälsa	Näringsliv	Byggande/ bostäder
Utbildning och kompetens	<p>+ Det är en styrka att kunna erbjuda, förutom för- och grundskola, också gymnasieutbildning, komvux och högskolestudier på hemorten.</p> <p>- Grundskola och gymnasium står inför stora utmaningar de närmaste åren. Kommunens geografiska förutsättningar och ett vikande elevunderlag i kombination med nya reformer som syftar till en kvalitetshöjning ställer stora krav på verksamheten. Utmaningen består i att skapa en organisation som är kostnadseffektiv och samtidigt når upp till kvalitetskraven.</p>		<p>+ Ger alla individer bättre möjligheter och minskar därmed risken för social problematik.</p> <p>+ Skolan påverkar den totala livshälsan, enligt många undersökningar. En väl fungerande skola där eleverna ges möjlighet att lyckas och blir bemötta på ett positivt sätt, skapar goda förutsättningar för resten av livet.</p>	<p>+ Tillgodoser efterfrågan i näringslivet på kompetent och välutbildad arbetskraft.</p>	

Område	Ekonomisk	Kulturell	Socialt/ folkhälsa	Näringsliv	Byggande/ bostäder
Kultur och fritid	+ Att utveckla mötesplatser som är tillgängliga för människor på alla orter kräver god samverkan mellan kommun och de ideella krafter som brinner för den egna orten.	+ Utvecklingen av levande och kravlösa mötesplatser är av betydelse för ett demokratiskt samhälle. + Mötesplatser där människor kan träffas utan att känna krav på prestation eller att konsumera. + Mötesplatser som kan skapa kreativ möten, kan leda till nya idéer.	+ Delaktighet och integration + Naturliga mötesplatser	+ Att utveckla mötesplatser som är tillgängliga för människor på alla orter kräver god samverkan mellan kommun och de ideella krafter som brinner för den egna orten	
Omsorg och hälsa	+ Varierat serviceutbud skapar en bättre kommunal ekonomi - Obalanser i utbudet ger en försämrad ekonomi och förändringstakt	+ Ett rikt kulturliv skapar förutsättningar för en god omsorg och hälsa	+ Högre välbefinnande + Medverkar till integration		
Infrastruktur	+ Förbättrade kommunikationer ger förbättrad ekonomi.	+ Förbättrade kommunikationer binder ihop kommunen med kulturutbudet i Borås och Göteborg.	+ Ökar möjligheterna till delaktighet och tillgänglighet - Ny teknik kan vara svår att ta till sig för vissa grupper.	+ Förbättrade kommunikationer ger möjligheter till ett starkare näringsliv	+ En utvecklad kollektivtrafik förbättrar för boende i hela kommunen

Område	Ekonomisk	Kulturell	Socialt/ folkhälsa	Näringsliv	Byggande/ bostäder
Kap 5					
Byggande på landsbygden	+ Ökade skatteintäkter om fler flyttar till Tranemo kommun. - Kostnader för utbyggnad av nya verksamhets- och bostadsområden	+ Större mångfald	+ Ökar möjligheterna till kvarboende på orten + Fler arbetstillfällen	+ Möjligheter till utökade verksamhetsområden + Utökat utbud av turistiska attraktioner	+ Varierande boendeformer - Kostnad för utbyggnad/nyetablering av bostadsområden
Utformning av bebyggelse	+ Hänsyn tas till ekonomiska aspekter	+ Hänsyn tas till kulturarvet.	+ Hänsyn tas till ett mänskligt byggande.		
Utredningsområden	- Ökade kommunala infrastrukturkostnader.		+ Ger fler valmöjligheter		+ Valmöjligheter i boendet
Byggande inom strandskyddsområde	+ Ökad attraktivitet ger inflyttning som i sin tur genererar skatteintäkter. - Kan ge ökade kommunala infrastrukturkostnader		+ Valmöjligheter	+ Ökad attraktivitet skapar fler arbetsplatser	+ Valmöjligheter
Vindkraft	+ Ökade inkomstmöjligheter.	- Kan påverka landskapsbilden och kulturmiljön negativt.		+ Ger möjlighet för vindkrafts-entreprenörer. - Skapar inga arbetstillfällen i kommunen	
Riksintressen för naturvård	+ Kan vara ett hinder för en positiv utveckling.				- Kan vara ett hinder för exploatering
Övriga naturvårdsområden	+ Kan vara ett hinder för positiv utveckling				- Kan vara ett hinder för exploatering
Riksintresse för kulturmiljö	+ Kan vara ett hinder för positiv utveckling	+ Levandegör kulturarvet. + Bevarar områden till kommande generationer.			- Kan vara ett hinder för exploatering
Riksintresse för friluftslivet				- Sätter hinder för exploatering	- Kan vara ett hinder för exploatering

Område	Ekonomisk	Kulturell	Socialt/ folkhälsa	Näringsliv	Byggande/ bostäder
Riksintressen för kommunikationer och energiförsörjning				+ Goda kommunikationer är viktiga för näringslivet	- Kan vara ett hinder för exploatering
Miljö, hälsa och säkerhet	+ Planen beaktar i ett tidigt skede de åtgärder som kan behövas för att anpassa samhället efter klimatförändringar. - Klimatförändringar ställer större krav på teknisk infrastruktur			- Vissa områden som skulle kunna vara aktuella för utbyggnad är inte lämpliga pga. Klimatförändringarna.	
Stora opåverkade områden					- Kan vara ett hinder för exploatering
Tysta områden				+ Attraktivt för besöksnäringen	- Kan vara ett hinder för exploatering
Ekologiskt känsliga områden					- Kan vara ett hinder för exploatering.

Kapitel 6					
Tätorterna	+ Ökade skatteintäkter + Ökade tomtintäkter - Kostnad för utbyggnad/etableringar av bostadsområden	+ Ökad satsning på kultur	+ Stark centralort möjliggör samlingsplats för service, sociala mötesplatser och annat utbud + Utvecklad bebyggelse i tätorterna möjliggör kvarboende på orten + Ökat antal samlingsplatser	+ Nya näringsgrenar + Stärkt handel + Industri-mark i många tätorter	+ Möjligheter finns på alla orter + Möjligheter till ökad befolkning + Attraktivt med sjönära boende
Hofsnäs	+ Ökade skatteintäkter - Kostnader för utbyggnad	+ Ökade kulturaktiviteter + Slår vakt om kulturarvet	+ Friluftsliv/rekreation	+ Ökad turism + Nya näringsgrenar	+ Ökade möjligheter till permanentboende

LITTERATURFÖRTECKNING

Nedan förtecknas det underlagsmaterial och en del av de övriga handböcker m.m. som har använts i arbetet med översiktsplanen.

Plan- och bygglagen med förordningar

Miljöbalken med förordningar

Lag om kulturminnen m.m.

Väglagen

Boken om översiktsplan, Boverket m.fl.

Bättre plats för arbete, Boverket m.fl.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län, olika utredningar m.m.

Tysta områden i Västra Götalands län, Länsstyrelsen 2001:18

Områden av riksintressen för naturvård och rörligt friluftsliv, Naturvårdsverket, Länsstyrelsen

Områden av riksintressen för kulturminnesvård, Riksantikvarieämbetet, Länsstyrelsen

Regionalt planeringsunderlag, RUM, Länsstyrelsen

Miljömålen i Västra Götaland, Länsstyrelsen

Natur i Älvsborgs län, Länsstyrelsen

Värdefulla odlingslandskap i Älvsborgs län, 1994:5, Länsstyrelsen

Våtmarksinventering i Älvsborgs län, 1993:6, Länsstyrelsen

Myrskyddsplan för Sverige, Naturvårdsverket

Lövskogar i Älvsborgs län, Länsstyrelsen

Lövskogsinventering i Älvsborgs län, 1988:3, Länsstyrelsen

Ängs- och hagmarksinventering i Älvsborgs län, 1994:6,7, Länsstyrelsen

Ängs- och betesmarksinventeringen 2002-2004, Länsstyrelsen

